

2009-03-31
Version 1.0

Avdelningen för djurskydd
och hälsa

Vägledning för kontrollmyndigheter m.fl.

Bilaga **Djurtransporter** inklusive djurslagsspecifika bestämmelser

Fastställt: den 31 mars 2009

Innehåll

1. ALLMÄNT OM DJURSKYDDSKONTROLL AV DJURTRANSPORTER	3
1.1 NÅGRA ANVISNINGAR FÖR ANVÄNDNING AV CHECKLISTORNA	4
2. GRUNDFAKTA VERKSAMHET	7
3. GRUNDFAKTA AKTUELL TRANSPORT OCH DOKUMENTKONTROLL.....	8
4. KONTROLL AV TRANSPORTMEDEL.....	12
5. DJURHANTERING OCH VÄLFÄRD UNDER TRANSPORT	16
6. TILLÄGGSBESTÄMMELSER FÖR LÅNGA TRANSPORTER	24
7. NÖDÅTGÄRDER	27
8. DJURSLAGSSPECIFIKA BESTÄMMELSER VID DJURTRANSPORT	29
9.1 TRANSPORT NÖT.....	29
9.2 TRANSPORT GRIS	34
9.3 TRANSPORT FJÄDERFÄ INOM ANIMALIEPRODUKTION	40
9.4 TRANSPORT FÅR, MUFFLONFÅR OCH GET	43
9.5 TRANSPORT HÄST	47
9.6 TRANSPORT REN.....	53
9.7 TRANSPORT KANIN	57
9.8 TRANSPORT ÖVRIGA DJUR	58
9. BILAGOR	60
9.1 REKOMMENDERADE MINSTA UTRYMMEN FÖR TAMA HÄSTDJUR	60
9.2 DIMENSIONERING AV VENTILATION, HÅLLFASTHET M M INFORMATION	61
9.3 BERÄKNING AV LUTNING PÅ LASTRAMP MM.....	64

1. Allmänt om djurskyddskontroll av djurtransporter

Kontroll av djurtransporter är reglerad i transportförordningen (EG nr. 1/2005) och kompletteras med nationella bestämmelser, f n Djurskyddsmyndighetens föreskrifter och allmänna råd om transport av levande djur som benämns L5. Förordningen gäller endast då transporter sker i ekonomisk verksamhet medan L5 gäller alla djurtransporter som påbörjas och avslutas inom Sverige (såväl i ekonomisk verksamhet som hobbytransporter). För sjötransporter gäller L5 endast då transporter utgår från Sverige.

Lagstiftningen reglerar transport av levande ryggradsdjur, d v s, däggdjur, fåglar, reptiler (kräldjur), amfibier (groddjur) och fiskar. Övriga djur berörs inte av bestämmelserna.

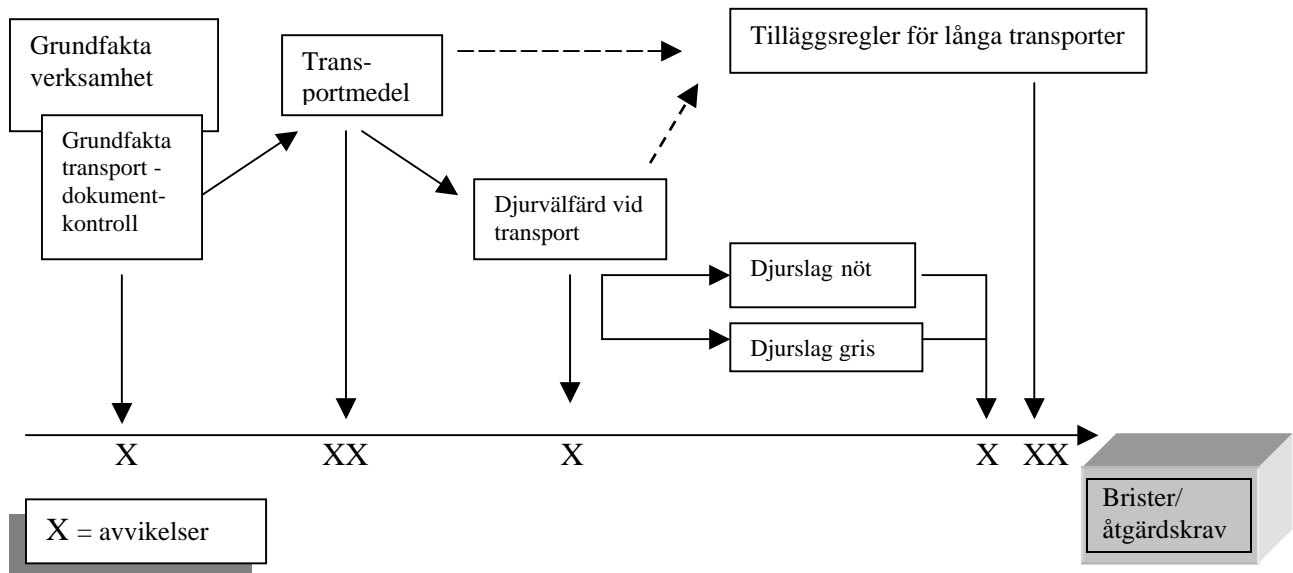
Vid kontroller av i- eller urlastning av djur kan särskilt bedömningen av *djurens välfärd* komma i fokus. Vid andra kontroller, t ex under transport på väg, kan det av praktiska skäl vara omöjligt att göra en fullständig kontroll av transportmedlet och djuren i transporten. Vid dessa tillfällen kan det vara lämpligt att i första hand gå igenom dokumentationen som krävs för att transportera djur (*dokumentkontroll, identitetskontroll mm*). Kontroll av djurens välfärd kan i sådana fall begränsas till en okulär besiktning av djuren genom inspektionsluckor och andra öppningar i transportmedlet.

För att kunna tillgodose de olika situationerna som kan uppstå vid olika typer av kontroller har checklistan för djurtransport utformats med olika avsnitt som kan användas tillsammans eller var för sig. De olika delarna, för till exempel kontroll av dokumentation (grundfakta), transportmedlet (fordon), djurvälfärd (allmän del och djurslagsbilagor) utgör grunden för en flexibel handläggning. Till exempel kan officiella veterinärer vid slakterier använda sig av delar av materialet (Djurhantering och välfärd under transport kombinerat med aktuell djurslagsbilaga och kontroll av nödvändiga handlingar) för att snabbare kontrollera djur som anländer och lastas av vid ett slakteri. Andra lämpliga platser där kontroll av transporter bör ske är exempelvis: djurmarknader, trav- och galoppbanor, gränsstationer, cirkusar, försöksdjursuppfödare eller försöksdjursanläggningar, ridanläggningar, kennlar och smådjurspensionat, fiskodlingar, zoobutiker, anläggningar för offentlig förevisning av djur mm.

Kombinationsmöjligheterna är många. Generellt gäller dock att myndigheten bör kontrollera:

- dokumentationen (Grundfakta mm) för att verifiera om förutsättningarna för att utföra transporten är uppfyllda samt
- uppgifter om djurhållningen (antal djur som transporteras, som kan inspekteras mm) för att hämta in kontrolluppgifter som ska redovisas till EU varje år.

Kontrollskemat nedan exemplifierar hur användningen av checklistan kan anpassas till olika situationer som kan uppstå vid kontroll av transporter

Lagstiftningen kring djurtransporter är generellt sett mycket detaljerad. Detaljeringsnivån är till stor del ett arv efter EU: s ursprungliga lagstiftning på området (Transportdirektivet) som formulerades som ett *exakt direktiv* med strikt reglering av transporter inom gemenskapen för att undvika snedvriden konkurrens på området. Specifikt för kontroller av transporter är det mycket omfattande dokumentationskravet jämfört med andra kontroller av djurhållning på besättningsnivå. För att göra dessa checklistor med vägledningar mer hanterbara har vi därför valt att avgränsa materialet till *transporter på väg*. De särregler som i övrigt gäller för transporter på järnväg, till sjöss eller med flygplan har inte behandlats i checklistorna.

1.1 Några anvisningar för användning av checklistorna

- I vissa speciella fall gäller endast delar av regelverket. Följande måste noteras.
  - vid transporter som inte sker i ekonomisk verksamhet undantas en del krav. Detta tydliggörs längre ner i detta avsnitt.
  - vid brådskande transporter av skadat eller sjukt djur till veterinär behöver man inte följa något krav i föreskrifterna. Det är viktigt att notera att endast dessa brådskande transporter är undantagna. Vid transporter till veterinär, som inte är av brådskande karaktär gäller regelverket i sin helhet.
  - för korta transporter av egna djur (mindre än 50 km), till exempel transport till och från betesmarker, gäller endast vissa grundläggande regler om djurens lämplighet att transporteras, allmänna krav på transportmedlets lämplighet samt lämplig utrustning för i- och urlastning av djur.
  - vid transport av enstaka sällskapsdjur i personbil gäller endast särskilda regler för transport av dräktiga djur, moderdjur och nyfödda djur samt vissa regler för transport av hund och katt.

- Kontroll av djurtransport innebär kontroll av transport med djur i. Checklistorna ger visst stöd för att kunna göra en kontroll av ett tomt lastutrymme, se avsnitten *Kontroll av transportmedel* och *Tilläggsbestämmelser för långa transporter*. Dessa kontroller kan dock göras som ett kompletterande moment i verksamheten men ska inte redovisas som *kontroll av djurtransport*. Ett transportmedel kan vara föremål för fler offentliga kontroller i form av exempelvis uppföljande kontroller.
- Varje checklista gäller för ett transportmedel. Ett transportmedel är ett fordon som transporterar eller är avsett för att transportera djur. Motordrivet fordon och släpfordon räknas som två transportmedel och redovisas i två checklistor, se följande exempel.

En personbil som drar en hästtransport innebär kontroll av ett transportmedel, hästsläpet. En personbil med transportbur för hund, som drar ett släp med behållare avsedd för hundar, innebär en kontroll av två transportmedel. Det senare exemplet kan vara aktuellt vid transport av draghundar.

Kontroll av djurtransport avser djur som lastats i en lastbil med släp. Detta räknas som två stycken djurskyddskontroller (använd två checklistor, redovisa som två stycken kontroller). Dels på grund av att det handlar om två transportmedel. Dels kan även djurskyddsförhållandena variera mellan dessa två transportmedel. Vid transporter sommartid kan djur, särskilt grisar, som lastas i fack placerat direkt efter motorutrymmet utgöra en kritisk kontrollpunkt. Omvänt kan standarden (belysning, inspektionsmöjligheter, ventilationskapacitet) i släpfordonet var lägre än i det motordrivna fordonet, vilket ger helt andra förutsättningar och leder till annan bedömning av djurvälferden i de olika transportmedlen.

- I checklistans allmänna del, punkt F, registreras först uppgifterna om djurhållare. För transport av djur kan man identifiera tre olika roller: transportör, förare och skötare. Dessa tre kan utgöras av en eller fler fysiska personer, tänk på att
  - uppgifter om svensk transportör registreras under denna del *A.Djurhållare* och systemet hämtar in uppgifter om denne från Transportörsregistret.
  - om förare och skötare finns, och är annan fysisk person än transportör, läggs deras uppgifter i samma del som fler djurhållare (det blir fler rutor)
  - om kontrollen avser transportör registrerad i annat land ska detta särskilt beskrivas i checklistans Grundfakta då uppgifter saknas i vårt register.
- Vissa kontrollpunkter är märkta EKV (det vill säga E Ekonomisk Verksamhet). Märkningen är till för att underlätta kontroller av transport av hobbydjur eller liknande. Checklistan ska användas på följande sätt:

Om du svarar Nej på frågan Trspt 11 – ”Transport sker i samband med ekonomisk verksamhet” – ska du hoppa över samtliga frågor märkta med EKV.

Av praktiska skäl kunde inte frågan hamna allra först i checklistan (registrerade tillståndspliktiga verksamheter kan ibland utföra enstaka transporter av hobbymässig karaktär). Du kan själv välja att besvara Trspt 11 först.

- I checklistans allmänna del, punkt F, antecknas de brister som noterats efter kontrollen. Specifikt för djurtransporter gäller att beslut som fattas av kontrollmyndigheten (med anledning av dessa brister) ska skyndsamt överlämnas till andra berörda myndigheter. Detta gäller såväl beslut om nödåtgärder (se vägledning till Trspt 67) samt övriga beslut, enligt följande:
  - om transporten sker i strid mot regelverket ska anmälan skyndsamt göras till den behöriga kontrollmyndigheten på avsändningsorten (detta förutsätter i praktiken ett fungerande system för information och överlämnande av ärenden mellan länsstyrelser)
  - om transportören är hemmavarande i annat land än Sverige ska anmälan enligt ovan göras utan dröjsmål till Jordbruksverket, som vidarebefordrar anmälan till rätt medlemsstat.
  - om kontrollmyndigheten anser att transportörens tillstånd, intyget om godkännande av transportmedlet eller förarens/skötarens kompetensbevis bör återkallas, ska detta skyndsamt anmälas till Jordbruksverket. Kontrollmyndigheten bör då överväga att lämna ärendet till åtal. Samma sak gäller om transportören saknar tillstånd och eller transportmedlet saknar tillstånd.
- Djurslagsspecifika bilagor i checklisten kompletterar/ersätter inte den allmänna delen bestående av transportchecklisten (grundfakta, kontroll av transportmedlet och djurhanteringen). Dessa bilagor är inte heltäckande och innehåller endast kompletterande kontrolluppgifter som är specifika för djurslagen.

Som stöd för offentliga kontroller av djurtransporter har Jordbruksverket tidigare gett ut informationsbroschyrer om Transport av lantbrukets djur, Transport av häst, Transport av ren och Transport av hund och katt. I den mån kontrollpersonalen fortfarande har tillgång till det material ska ni betänka att broschyrerna inte är uppdaterade och inte kan ligga till grund för en rättssäker bedömning. Däremot kan dessa broschyrer ge en överskådlig bild av verksamheten, och innehåller en del fotomaterial som kan ge exempel på utrustning som används för dessa transporter.

2. Grundfakta verksamhet

Trspt 1. Transportören är registrerad i ett annat land (EKV)

Kontrollera:

- Om transportören är registrerad i ett annat EU-land än Sverige.
- Ange vilket land, tillståndsnummer och giltighet.
- Om transporten inte sker i ekonomisk verksamhet ska du svara *Ej aktuellt* (gäller samtliga kontrollpunkter märkta EKV).

Trspt 2. Ange transportmedel

Kontrollera:

- Med vilken typ av transportmedel transporten sker; släp, lastbil, kombinerat lastbil (dragbil) och släp, traktorkärra etc. samt ange registreringsnummer för detta fordon.
- Även behållare (bur, box, låda, fisktank) ska vara godkända, i de fall sådana används. Hund- och kattburar eller transportlådor för fjäderfä är inte godkända på samma sätt som t ex fisktankar.

Trspt 3. Transportören har tillstånd för sin verksamhet (EKV)

Kontrollera:

- Att transportören har giltigt tillstånd för sin verksamhet (enligt mallen i bilaga III till EG 1/2005:
  - typ 1= för transporter kortare än 8 timmar;
  - typ 2 = för transporter längre än 8 timmar, se nedan).

Tillståndet är giltigt fem år från och med datum för utfärdandet. Det kan dras in om transportören gjort sig skyldig till allvarliga överträdelser av EU: s djurskyddsbestämmelser.

Om tveksamhet råder, kontaktas utfärdande myndighet (i Sverige, se transportörlista på SJV: s hemsida; Behövs fler uppgifter kontaktas Jordbruksverkets registerenhet, f n 036-15 62 27, 15 63 47).

Länsstyrelsen kan inte direkt kontakta myndigheter i andra länder utan detta görs via vissa kontaktpersoner på Jordbruksverket och Jordbruksdepartementet.

Trspt 4. Kopia av tillståndet medföljer under transporten (EKV)

Kontrollera:

- Att transportörstillståndet medförs under transporten.

Trspt 5. Transportören är godkänd för transport överstigande 8 timmar (EKV)

Kontrollera:

- Att transportören har ett giltigt typ 2-tillstånd (enligt mallen i EG 1/2005). Vid överträdelse se även Trspt 67.

Trspt 6. Det medföljer ett intyg om att transporten är godkänd för transporter som överstiger 8 timmar (EKV)

Kontrollera:

- Att intyg om godkännande av vägtransportmedel för långa transporter (enligt mallen i bilaga III till EG 1/2005) finns med och är giltigt. (Intyget är giltigt fem år från och med datum för godkännandet.)

Trspt 7. Transportmedlet är godkänt för de djurslag som transporteras (EKV)

Kontrollera:

- Att de djur som transporteras stämmer med vad som anges på fordonets intyg (punkt Trspt 6 ovan).

Trspt 8. Transportören är godkänd för de djurslag som transporteras (EKV)

Kontrollera:

- Att de djur som transporteras stämmer med vad som anges på transportörens tillstånd (punkt Trspt 3 och 4 ovan).

Trspt 9-10. Föraren/skötaren har lämplig utbildning och om så krävs giltigt kompetensbevis för transport av aktuellt djurslag (EKV)

Kontrollera:

- Att förare som i ekonomisk verksamhet kör hästar, nötkreatur, får, getter eller fjäderfän har kompetensbevis utfärdat enligt bilaga III till EG 1/2005. (Vissa utbildare, t ex TYA i Sverige utfärdar även en typ av *smarkort* som är godkänt som kompetensbevis om alla uppgifter finns med). Vid resor utomlands bör dock själva pappersbeviset finnas med.

Om osäkerhet föreligger vad gäller svenska kompetensbevis, kontakta SJV: s registerenhet, för att kolla att kopia på kompetensbeviset finns där.

3. Grundfakta aktuell transport och dokumentkontroll

Trspt 11. Transporten sker i samband med ekonomisk verksamhet

Kontrollera:

- Om transporten sker i samband med ekonomisk verksamhet och om transportören ska ha tillstånd etc. Se även de riktlinjer för vilka som omfattas som finns på Jordbruksverkets hemsida, www.sjv.se.
Information om krav på registrering/tillstånd finns f n under denna länk:
[www.sjv.se/Djur och veterinär/Djurskydd/Transporter/Registrering av transportör](http://www.sjv.se/Djur_och_veterinär/Djurskydd/Transporter/Registrering_av_transportör).
- Svarar du Nej på denna fråga ska du hoppa över samtliga kontrollpunkter märkta EKV. Det innebär att den aktuella transporten avser hobbydjur eller liknande.

Trspt 12. Djurhållaren transporterar egna djur med eget transportmedel i mindre omfattning

Denna kontrollpunkt gäller endast för transporter som djurhållaren gör av egna djur med eget transportmedel till veterinär, till bete eller kortare sträcka än 65 km.

Kontrollera:

- Om djurhållaren kör egna djur med eget fordon till veterinär eller till bete ska kontakt med veterinär och betesförhållanden kunna styrkas.
- Om transporten inte sker till veterinär eller bete, men är kortare än 65 km undantas transportören från kravet på transportörstillstånd, godkänt fordon och kompetensbevis under förutsättning att dessa transporter inte utförs mer än åtta gånger per år.
- För återkommande transporter av högre frekvens, t ex av slaktdjur, i suggring och liknande krävs transportörstillstånd etc.

Trspt 13. Kontrollen av transportmedel och djur utförs (ange kontrollplats)

- Notera var kontrollen utförs (under transport på väg, på avsändningsorten, på marknad eller liknande, i samband med en omlastning, på bestämmelseorten).
Observera att det f n inte finns någon godkänd kontrollstation i Sverige.
- Sker kontrollen endast avseende medförda dokument, noteras detta.

Trspt 14. Kontrollen av transportmedel och djur utförs (syfte med transporten)

Kontrollera:

- I vilket syfte djuren transporteras (transport till slakt, för export, import av djur för uppfödning, annat syfte). Transport av egna sällskaps/hobbydjur noteras som andra transporter.

Trspt 15. Avsändningsort och bestämmelseort

Kontrollera:

- Var har djuren lastats på och var de ska lastas av.
Avsändningsort är den plats där djuret först lastas i ett transportmedel, förutsatt att djuret

före avsändningen har förvarats på denna plats i minst 48 timmar. Bestämmelseort är den plats där djuret lastas ur ett transportmedel och förvaras under minst 48 timmar eller slaktas.

- Om transporten sker i ekonomisk verksamhet finns dessa uppgifter i färdjournalen (se bilaga II i 1/2005, mer information på www.sjv.se) eller i transporthandlingarna (enligt art. 4 EG nr. 1/2005, se www.sjv.se).

Färdjournal ska finnas vid internationella transporter längre än åtta timmar av nötkreatur, får, getter och svin och tama hästdjur (registrerade hästar är undantagna). Hästar som transporteras till slakt ska ha färdjournal. Vid övriga transporter i ekonomisk verksamhet ska transporthandlingar medföras i transporten.

Trspt 16. Föraren har säkerställt lämplig skötsel av djuren

Kontrollera:

- Att föraren, antingen själv eller annan skötare, ger djuren lämplig skötsel.
- Att foder och vatten, då detta krävs, finns med och kan ges på transporten.
- Att djuren kan inspekteras.

Trspt 17. Transporttiden uppfyller kraven enligt föreskrifterna

Kontrollera:

- Att transporttiderna uppfyller kraven enligt L5, 4 kap, 10 §, 20 § och 20a § (Se djurslagsbilagorna i vägledningen).

Trspt 18. Beräknad transporttid.

Kontrollera:

- Att beräknad transporttid är rimlig jämfört med den rutt som uppges. Här kan avståndstabell och snitthastighet användas, alternativt, om tillgång till internet finns, kan något program som beräknar rutter, t ex www.viamichelin.com, användas.
- Uppgifter om förväntad transporttid ska finnas antecknade i färdjournalen respektive transporthandlingarna, se även kontrollpunkterna Trspt 15 och 19.

Trspt 19. Vid internationella transporter som överskrider 8 timmar finns färdjournal och vid övriga transporter finns transporthandlingar tillgängliga i fordonet (EKV)

Kontrollera:

- Att färdjournal (enligt bilaga II i EG 1/2005) finns med för internationella transporter av registrerade hästar (dvs i de flesta fall hästar för slakt), nötkreatur, får, getter och grisar som överstiger åtta timmar och sker i ekonomisk verksamhet. OBS! färdjournal krävs inte för fjäderfä.
Observera följande. Vid transport av hästar räknas hela transporten som ”transport för ore-

gistrerade hästar” om endast enstaka djur saknar hästpass. D v s om samtliga hästar utom en har hästpass räknas hela transporten som ”oregistrerade hästar”.

- För övriga transporter ska följande transporthandlingar finnas med i transporten. Med övriga transporter avses här:
  - övriga djurslag som transporteras i ekonomisk verksamhet (t ex fjäderfä, renar)
  - transport av registrerade hästar samt
  - övriga transporter i ekonomisk verksamhet av nötkreatur, grisar, oregistrerade hästar, får och getter (inom landet eller som inte överskrider åtta timmar), ,

Transporthandlingarna ska innehålla uppgifter om:

- a) ursprung och ägare,
- b) avsändningsort,
- c) datum och tid för avsändning,
- d) avsedd bestämmelseort
- e) förväntad transporttid

Lämpligen kan Jordbruksverkets blankett D 200 ”Transporthandlingar enligt artikel 4” användas. Blanketten kan laddas ner från Jordbruksverkets hemsida www.sjv.se (följ länken *Djur och veterinär/Djurskydd/Transporter/Transporthandlingar mm.*)

Trspt 20. Veterinärintyg medföljer vid transport (endast för internationella transporter)

Kontrollera:

- Att veterinärintyg medföljer djuren och att detta inte är för gammalt. (Besiktning ska när det gäller häst ha skett inom 48 timmar före avresan, för övriga djurslag gäller 24 timmar). För dessa tidsgränser ska såväl vardagar som helger och allmänna helgdagar räknas in, intygen ska skrivas under juren om det är nödvändigt.

Obs att undantag gäller för transport av hästar för tävlingar inom Norden, om transportören medför hästpass och tävlingsanmälan respektive signerat tävlingsintyg. Undantaget gäller under fem dagar före tävling samt fem dagar efter tävling (se L5, 1 kap, 14-16 §§).

Trspt 21. Djuren är märkta enligt gällande märkningsregler

Kontrollera:

- Att nötkreatur, grisar, får och getter är märkta och registrerade enligt Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1994:190) om märkning och registrering av djur. Alla nötkreatur (inklusive buffel och bison), grisar, får och getter ska märkas och journalföras. Då smittrisken ökar när djur flyttas och blandas med andra djur vid bland annat transporter, är det viktigt att djurens identitet och ursprung kan fastställas. Övrig författning som är tillämplig är:
  - SJVFS 2007:10 om märkning och registrering av nötkreatur

- SJVFS 2007:13 om märkning och registrering av svin
- SJVFS 2007:14 om märkning och registrering av får och getter

4. Kontroll av transportmedel

Trspt 22. Identifiering av transportmedel

Kontrollera:

- Om fordonet är godkänt för korta transporter räcker det med att skriva upp registreringsnummer.
- Speciella behållare som kan transporteras på flak till exempel fisktankar har särskilda nummer som också ska antecknas. Dessa behållare ska också vara godkända.
- Om fordonet är godkänt för långa transporter, ska det finnas ett intyg med i fordonet, på intyget finns registreringsnummer/nummer på behållaren.
- Om transportmedel saknar registreringsnummer eller annan identifiering kan identifiering ske genom t ex fotografering eller annan beskrivning.

Trspt 23. De minsta utrymmen per djur i lastutrymme eller behållare vid transport är uppfyllda.

Kontrollera:

- Att utrymmet för djuren stämmer med kraven för respektive djurslag. (Se bilagor gällande krav för utrymme för olika djurarter). I EG förordning nr. 1/2005 finns krav som gäller vid internationella transporter och i bilagan till L5 finns nationella regler som tillämpas inom Sverige.

Trspt 24. Motordrivna fordon och släp (ej personbil) är försedda med skyltar där det framgår att levande djur transporteras

Kontrollera:

- Att svenskregistrerade fordon har skyltar med svart text på gul botten som ska vara placerade väl synligt fram och baktill på fordonet. Texten ska vara lätt att läsa även på avstånd och ska vara på svenska eller engelska.
- Skyltar som är godkända i andra medlemsstater inom EES godtas på utlandsregistrerade fordon.
- Skylten bör kunna tas bort, fällas ner, släckas eller täckas över då djuren inte transporteras i fordonet.

Trspt 25. Det finns godtagbara möjligheter att rädda djuren vid brand eller olycka och brandsläckare finns lätt tillgängligt i fordonet

Kontrollera:

- Att brandsläckaren är tillgänglig både för bil och släp, samt har tillräcklig kapacitet (minst 6 kg är lämpligt). Brandsläckaren ska vara funktionsduglig (ska testas med jämna mellanrum).
- Att beredskapsplan för nödsituationer finns (t ex kontaktuppgifter bilbärgning, reservförare eller motsvarande)
- Om två av varandra oberoende utrymningsvägar finns i transportmedlet (detta krav kan oftast inte ställas, men kan vara en rekommendation)
- I större fordon bör konstruktionsritning finnas med under färd.

Trspt 26. Lämpliga verktyg finns tillgängliga för att snabbt kunna lösgöra bundna djur

Kontrollera:

- Att kniv eller annat lämpligt verktyg finns tillgängligt.

Trspt 27. Säkerhetsspärrarna mellan våningarna är i gott skick

Kontrollera:

- Att, när det gäller flervåningsbilar som kan användas för att transportera renar, grisar, kalvar, får och getter, säkerhetsspärrar mellan våningar är i gott skick. D v s de ska inte haka upp sig och klämrisk ska inte förekomma.

Trspt 28. Fordonets hjulhus har en plan ovansida som inte hindrar djuren från att inta normal kroppsställning

Kontrollera:

- Att hjulhusytan inte räknats med i den för djuren tillgängliga golvytan. Hjulhusets ovansida ska vara plan och vara utan vassa hörn eller kanter.

Trspt 29. Fordonet är fritt från vassa eller utskjutande föremål som kan skada djuren

Kontrollera:

- Att fordonets djurutrymme inte innehåller detaljer som kan skada djuren. Fästanordningar som kan skada djuren ska vara infällda i väggarna, hörn ska vara avrundade, metallister ska inte vara vassa mm.
- Titta särskilt på hemgjorda lösningar och reparationer.

Trspt 30. Golvet består av följande material

Kontrollera:

- Att fordonets golv består av lämpligt, halkfritt material.

- Ange det materialet som djuren huvudsakligen kommer i kontakt med, till exempel gummimatta på aluminium anges som gummimatta

Trspt 31. Golvet i transportmedlet är i bra skick, halkfritt och tillräckligt med strö används

Kontrollera:

- Att golvet inte har så stora springor att djuren kan fastna eller skadas. Kolla hållfastheten genom att till exempel lyfta gummimattan om underliggande golv är gjort av trä (i den mån det går).
- Att golvet har tillräckligt med strö så djuren kan ligga bekvämt och att det kan binda urin och gödsel.

Trspt 32. Samtliga delar av transportmedlet är lätt tillgängliga för inspektion av djuren och det finns tillräckliga ljuskällor i transportmedlet för att utföra tillsyn

Kontrollera:

- Att det finns steg eller någon annan anordning för att kunna inspektera djuren. Särskilt viktigt i flervåningsbilar eller höga lastbilar, för att till exempel kunna inspektera djuren genom fordonets taklucka.
- Hela lastutrymmet ska vara tillgängligt så att djuren regelbundet kan inspekteras under transporten. Det bör därför vara försett med belysning om inte tillräckliga andra ljuskällor finns eller annan övervakningsmöjlighet.

Trspt 33. Ange fordonets ventilationssystem

Kontrollera:

- Ange vilken typ av ventilation som finns. Endast ett alternativ kan väljas här.

Trspt 34. Ventilationen i transportmedlet är rätt dimensionerad

Kontrollera:

- Att det finns fläktar, luckor och/eller fönster som kan öppnas. Det ska vara naturligt självdrag och/eller mekaniska fläktar. I hästsläp kan även övre delen av bakluckan räknas med om den går att hållas öppen under transporten. Ventilerna ska vara reglerbara.
- En grov tumregel vid självdragsventilation är att ventilationsöppningarnas yta ska vara minst 20 % av golvytan. Den mesta tilluften kommer bakifrån i en transport som rör sig framåt.
- Observera att kravet i förordning EG 1/2005 för ventilationskapacitet på 60 m³/h/kN för långa transporter är lämpligt för grisar och kalkoner, men för stort för andra djurarter (se av-

snitt 6). Ventilationen bör kunna styras, t ex genom reglerbara fläktar, och eller öppningar i transporten. Särskilt grisar och höns med dålig fjäderdräkt är betydligt mer temperaturkänsliga än exempelvis hästar (se i övrigt bilagan om dimensionering av ventilation).

- Fordon för långa transporter ska ha ventilationssystem som ska kunna vara igång fyra timmar oberoende av fordonets motor (se avsnitt Tilläggsbestämmelser för långa transporter Trspt 60-61).

Trspt 35. Temperaturmätare som kan avläsas med lämpliga intervaller finns i transportmedlet

Kontrollera:

- Att det finns temperaturmätare i lastutrymmet i transportmedel där lastutrymmet för djuren är helt inbyggt. I lastbilen ska det finnas sensorer i de delar av lastbilen som troligen kommer att få de sämsta klimatförhållandena. Temperatur under långa transporter ska ligga mellan $+5^{\circ}\text{C}$ - $+30^{\circ}\text{C}$, med tillåten variation $\pm 5^{\circ}\text{C}$. Varningssystem krävs för låga eller höga temperaturer under långa transporter.
- I övriga transportmedel finns krav på god termisk komfort anpassat till djurslaget. En temperaturmätare bör därför alltid rekommenderas.

Trspt 36. Transportmedlet är videoövervakat

Kontrollera:

- Transportmedel bör ha videoövervakning i de fall kontinuerlig övervakning inte kan skötas på annat sätt. Kontroll av djuren se vägledning till Trspt 40.

Trspt 37. Bryggor, ramper och landgångar är rätt utformade enligt gällande föreskrifter.

Kontrollera:

- Att ramperna inte är hala och att där inte finns breda springor mellan rampen och fordonet som djuren kan halka ned och fastna i. Ramperna ska ha minsta möjliga lutning och vid behov vara försedda med räcken.
- För ekonomisk verksamhet gäller följande:
Om lutningen överstiger 10 grader i förhållande till horisontalplanet ska ramperna ha tvärgående ribbor eller motsvarande anordningar som säkerställer att djur inte halkar. Ramper får inte luta med än 20 grader för grisar, kalvar och hästar och 26 grader 34 minuter (d v s 50 % i förhållande till horisontalplanet) för får, getter och andra nötkreatur än kalvar (se bilaga hur man beräknar lutning). Tänk på att lutningen påverkas av hur fordonet är parkerat.

Trspt 38. Transportmedlet är lätt att rengöra

Kontrollera:

- Att fordonet har ytor och ytmaterial som är lätta att rengöra och som tål desinfektionsmedel.

Trspt 39. Tilläggskraven för behållare är uppfyllda

Kontrollera:

- Behållare som djuren transporteras i är tydligt märkta att de innehåller levande djur och med ett anslag som anger vilken sida av behållaren som är ovansida. Behållarna ska vara ordentligt fastgjorda.
- Tunga behållare bör vara utrustade med flera fästpunkter så att den säkert kan sättas fast i fordonet. För ekonomisk verksamhet är detta ett krav för behållare som väger mera än 50 kg
- Behållare som inte får öppnas under transporten ska vara försedda med uppgifter om detta
- Behållare som sänts utan skötare ska vara märkta med uppgifter om avsändare, mottagare, djurslag och antal djur samt lämplig förvaringstemperatur.
- När behållare av djur placeras ovanpå varandra ska nedfall av urin och spillning begränsas.

5. Djurhantering och välfärd under transport**Trspt 40. Djuren kontrolleras minst varannan timme under transporten.**

Kontrollera:

- Att transportören kontrollerar förutsättningarna för djurens välbefinnande på ett lämpligt sätt. Syftet med denna bestämmelse är att minimera risker för skador eller onödigt lidande. Om djur påträffas skadade i transporten diskutera med transportören hur händelsen hanteras (hur övervakas djuren, hur hanteras skadade djur, kan transportören komma åt djuren, flytta på djur eller avliva djur mm).
- Att transportören har stannat minst varannan timme under transporten, alternativt har möjligheten att, under färden, övervaka djuren från förarplatsen (eller från passagerarplatsen om extra förare/skötare finns med vid transporten).
- Räkna även in den tid då transportmedlet står uppställt på annan plats, t ex då släpvagn lastade med djur lämnas på väg, medan dragbilen åker vidare till en gård för att lasta djur.
- Om övervakningsutrustning ska kunna godtas istället för uppehåll varannan timme ska denna utrustning möjliggöra att föraren kan se samtliga djur via övervakningsutrustningen.
- Resultat av transportörens egna kontroller av djuren bör finnas antecknade i en journal med angivande av tidpunkt för inspektionerna och eventuella åtgärder som vidtagits. Om Jordbruksverkets blankett för transporthandlingar används kan dessa kontroller föras in direkt i blanketten. Om videoövervakning används behöver uppgifter om inspektioner inte antecknas i journal.

Trspt 41. Transportmedlet rengörs med lämpliga intervaller.

Kontrollera:

- Att transportmedlet, behållaren och deras tillbehör är lätta att rengöras och desinficeras.

- Att transportmedlet/behållaren har rengjorts grundligt innan djuren har lastats i. Efter urlastning av djur på ett slakteri är det normalt att transportören tvättar transportmedlet/behållaren innan han eller hon lämnar anläggningen. Kolla även med slakteripersonalen vilka rutiner som finns.
- När djuren lastas ska transportmedlet vara torrt.
- Desinfektion av transport bör utföras med lämpliga intervaller, dock alltid när en smitta misstänks. Desinfektionen bör utföras med natriumhydroxid 2 %, jodpreparat 5 %, glutaraldehyd 4 %, oxiderande desinfektionsmedel 2-5 %, eller medel med motsvarande effekt.
- Vid transporter mellan vissa typer av riskbesättningar, t ex i suggringar där suggor transporteras mellan navet och satellitanläggningar, bör särskilda rutiner finnas dokumenterade. Suggringar bör ha eget transportmedel för att minimera risk för smittspridning.

I vissa fall finns det praktiska problem med rengöringen av transportmedlen. Vid till exempel transporter av renar vintertid gör kylan att ströbädden och spillningen fryser fast. Detta utgör dock inget skäl för att inte rengöra transportmedlen regelbundet.

Trspt 42. Hygienen i transportmedlet är godtagbar.

Kontrollera:

- Att golvet är täckt med lämpligt strö eller annat lämpligt bäddmaterial av god kvalitet. Med god kvalitet menas att strömaterialet ska vara torrt, inte avge mögellukt eller motsvarande.
- Att förorenat strö avlägsnas så snart som möjligt. Läckage av urin och spillning ska minimeras. Det är därför en fördel om rent strömedel medtas i transporten.
- En god hygien förutsätter i de flesta fall att transportören har tillgång till lämplig skyddsutrustning. Det är bra om det till exempel finns ren overall, skyddshandskar, rena stövlar, samt möjligheten till handtvätt och rengöring av stövlar. Transportören ska kunna tvätta händer och stövlar mellan gårdarna. Detta är särskilt viktigt om transportören kommer i kontakt med djur som är eller kan vara smittade.

Trspt 43. Klimatet i transportmedlet är anpassat till det/de aktuella djurslagen vid kontrollen.

Kontrollera:

- Att transportmedlet är konstruerat på ett sådant sätt att det skyddar djuren mot ogynnsamt klimat. Detta innebär t ex:
  - skydd mot nederbörd: kontrollera till exempel att väggarna och taket är täta
  - skydd mot starkt solljus, kyla och kraftiga väderväxlingar.
- Vid långa transporter i ekonomisk verksamhet ska transportmedlet vara försett med tak i en ljus färg. Golv, väggar och tak ska vara tillräckligt isolerade (se Trspt 66)
- Möjlighet till solskydd eller mörklagda fönsterrutor i personbil vid behov kan rekommenderas.

- Att klimatet är anpassat till djurslaget och djurens kondition (hull, päls mm). Djuren i transporten ska, utan svårighet, kunna upprätthålla sin värmebalans. De ska därför inte behöva anstränga sig för att behålla kroppsvärmen (genom till exempel köldskakningar) eller för att bli kvitt värme (genom till exempel kraftigt flämtande andning). Eftersom dessa förhållanden ofta är beroende av temperaturen och den relativa fuktigheten i transporten bör dessa värden mätas och antecknas i protokollet. Kraftigt drag, särskilt golvdrag får inte förekomma. En jämförelse med utomhustemperaturen vid kontrolltidpunkten ger även en bra indikation på ventilationsförhållandena i transporten.
- Att ovanstående kan uppfyllas oavsett om transportmedlet framförs eller är stillastående.

Det finns olika lösningar för att uppnå termisk komfort anpassat till de djur som transporteras, till exempel:

- tillskottsvärme vintertid som reducerar den relativa fuktigheten i lastutrymmet och skapar ett behagligt klimat för djuren,
- kylfläktar under den varma årstiden eller annan form av ökad ventilation, duschning med vatten när temperaturen stiger i transportmedlet. Om duschning används är det extra viktigt att fuktigheten ventileras bort genom till exempel styrning av ventilationen.

Trspt 44. Om elektrisk pådrivare finns tillgänglig i transportmedlet används den i enlighet med föreskrifterna och endast i undantagsfall vid i- och urlastning.

Kontrollera:

- Att elektriska pådrivare används endast i undantagsfall och bara på vuxna nötkreatur och större svin (se även specifika frågor om detta i djurslagsbilagor för nöt och gris). Användning på övriga djurslag är inte tillåten.
- Att eventuell användning begränsas till i- och urlastningsmoment. Användningen är inte tillåten som hjälpmedel för att flytta djuren inne i transporten.
- Om el-pådrivare används ska endast enstaka impulser av högst en sekunds varaktighet ges.
- Att stiften på elektriska pådrivare ska vara avrundade och att de endast ansätts över bakkensmuskulaturen.
- Att användningen av el-pådrivare inte sker i trånga utrymmen (djuren ska ha tillräckligt utrymme för att kunna förflytta sig framåt om de drivs med hjälp av el-pådrivare).

Trspt 45. Djuren hanteras skonsamt vid i- och urlastning.

Kontrollera:

- Att större djur leds individuellt i eller ur transportmedlet. Vid transport av lösdriftsdjur, som inte tidigare har hållits bundna, är drivning oftast ett bättre alternativ. Det senare gäller givetvis även för grisar.
- Drivskiva bör alltid användas vid drivning av grisar, som bör drivas i små grupper om högst tio stycken per grupp.

- Drivskiva får alltid användas, om inte andra metoder behöver tillämpas (t ex lyftning av vissa djur i transportmedlet, se nästa punkt).
- I- och urlastning av djur ska alltid ske i lugnt tempo. Huvudregeln är att djuren ska gå i eller ur transportmedlet av egen kraft. De får till exempel inte lyftas eller dras i huvud, horn, öron, ben, svans, hud, päls eller på ett sådant sätt som kan orsaka djuren smärta. Undantag som regleras i föreskrifterna är:
  - mus och chinchilla som får lyftas i svansroten, chinchilla ska dock stödjäs under kroppen med den andra handen
  - fjäderfä får på ett skonsamt sätt lyftas i båda benen.Andra metoder kan anses vara tillåtna om de inte orsakar djuren smärta eller lidande, t ex försiktigt lyfta en valp in i transportmedel. Dessutom bör renar kunna hållas varsamt i hornen och kaniner hållas i nackskinnet om kroppen samtidigt ges stöd.

Att driva djur utan att orsaka oro eller stress förutsätter att transportören förstår hur olika djur reagerar på olika signaler i omgivningen (till exempel ljud, ljus, lukter). Djurens naturliga beteende ska utnyttjas så långt som möjligt, till exempel blir många djur rädda vid snabba förändringar i miljön (exempelvis stark reflekterande ljus, plötsligt uppkomna höga ljud, främmande lukter). Djurslagsspecifika egenskaper, t ex flockinstinkten inklusive rangordning, flyktinstinkten, synfält, kroppsställningar måste också tolkas rätt av transportören som ska kunna visa god kunskap om grundläggande djurbeteende som behövs för att kunna hantera de djur som transporteras.

Trspt 46. Avlivningsinstrument medföljer transporten.

Kontrollera:

- Att avlivningsinstrument finns med i följande transporter: nödslaktbil, djurambulans eller liknande fordon, samt vid regelmässiga djurtransporter på fartyg och flygplan.
- Att transportören kan hantera avlivningsinstrumentet på ett korrekt sätt, till exempel fråga om transportören känner till kraven i L22.
- Vid övriga transporter är kravet inte lika tydligt uttalat i föreskrifterna. Det är dock vanligt (och att rekommendera) att avlivningsutrustning även medförs vid övriga, särskilt yrkesmässiga transporter. Detta är en följd av kravet att djur *snarast* ska avlivas under en transport om behovet uppstår, se nästföljande kontrollpunkt.

Trspt 47. Sjuka och skadade djur ges omedelbar veterinärvård eller avlivas vid behov.

Kontrollera:

- Om det finns sjuka eller skadade djur i transporten: att transportören snarast har gett dem veterinärvård eller avlivat dem.
- Om djur inte kan avlivas direkt under transporten ska det finnas en beredskapsplan för dessa nödsituationer (vem som ska kontaktas för avlivning av djur mm). Gäller endast vid ekonomisk verksamhet.

- En av de vanligaste skaderiskerna är djur som ramlar i transportmedlet. Transportören måste då vidta lämpliga åtgärder innan transporten kan fortsätta.
- Förutsättningar för att uppfylla detta krav är dels att lämpligt avlivningsinstrument finns i transporten (föregående fråga), dels att transportören har tillräckliga kunskaper om hur djur ska avlivas. Dessa kunskapskrav finns reglerade i Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2007:77, L22) om slakt och annan avlivning av djur.

Trspt 48. Djuren hålls åtskilda från varandra enligt kraven i föreskrifterna.

Målet med dessa krav är att i varje situation minimera lidande för djuren, till exempel i form av stress och annan skaderisk. För att djur ska betraktas som åtskilda ska skiljeväggar eller motsvarande fysisk barriär finnas mellan djuren. Det är alltså inte godtagbart att betrakta djur som binds upp bredvid varandra som *åtskilda*, även om de inte kan nå varandra.

Vissa frågor kompletteras i de djurslagsspecifika bilagorna.

Kontrollera:

- Att djur av olika arter hålls åtskilda artvis (gäller inte om djuren är vana vid att leva tillsammans)
- Att särskilda åtgärder har vidtagits vid transport av djur som är naturliga fiender eller på annat sätt antagonistiska mot varandra. Denna punkt innebär mer omfattande åtgärder än föregående (till exempel transport i separata lastutrymmen eller behållare, insynsskydd för djuren mm)
- Att vuxna och unga djur transporteras åtskilda. Undantag görs för hondjur och hennes dandande unger som ska transporteras tillsammans, dock åtskilda från andra djur.
- Att hornlösa djur transporteras åtskilda från hornbärande djur (gäller inte om djuren är vana vid att leva tillsammans och att aggressionsnivån är låg)
- Vuxna hingstar, tjurar, bockar, baggar och galtar transporteras åtskilda från hondjur. Vuxna avelsgaltar, hingstar och kaninhanar ska dessutom transporteras åtskilda från könsmogna handjur av samma art.
- Att djur som transporteras i grupp tidigare har hållits i samma grupp och att de inte är antagonistiska mot varandra.
- Att djur som hålls bundna i transporten har placerats på ett sådant sätt att de förhindras sparka eller på annat sätt skada varandra.
- Att transport av levande djur och förvaring av döda djur inte sker i samma lastutrymme. Om djur har dött under transporten kontrollera att levande och döda djur i samma transportmedel hålls åtskilda genom täta mellanväggar i lastutrymmets hela höjd.
- För övriga djurslag gäller dessutom följande:
  - Krokodildjur ska alltid transporteras individuellt
  - vuxna guldhamstrar ska alltid hållas åtskilda från varandra
  - tikar som löper ska transporteras åtskilda från hanhundar
  - honkatter som löper ska transporteras åtskilda från hankatter,

- större ormar, större ödlor, större sköldpaddor och större papegojor ska transporteras individuellt.
- transport av primater ska ske i grupp, helst två och två om de är vana med varandra och att aggressionsnivån är låg.

Trspt 49. Uppbindning av djur är utformad enligt föreskrifterna.

Särskilda regler för transport av nötkreatur och hästdjur finns i bilagorna avseende transport av dessa djurslag.

Kontrollera här följande generella krav:

- Generellt gäller att djur som varit uppbundna i stall också ska bindas under transport. Och viceversa, lösdriftsdjur ska inte bindas vid transport.
- Att djur som hålls bundna binds med grimma och grimskaft eller halsring och rep på ett sådant sätt att de kan hålla huvudet i naturlig ställning.
- Att bindslena inte kan medföra någon som helst risk för kvävning eller annan skada. Stryphalsband är exempel på olämplig bindsleanordning.
- Grimskaftet eller repet ska inte kunna gå av under normala förhållanden. Det ska ha en sådan längd att djuren kan äta, dricka och, vid transporter som överstiger åtta timmar, även kunna ligga ner utan att skaderisken ökar.

Trspt 50. Djuren lastas ut för vila, utfodring och vattning direkt efter ankomst, eller i vart fall då tillåten transporttid uppnåtts.

Generellt gäller att transporttiden inte får överstiga åtta timmar. En del undantag är reglerade i föreskrifterna. För transporter som överstiger åtta timmar finns ett särskilt avsnitt med tilläggskrav (kontrollpunkterna Trspt 55 t.o.m. Trspt 66).

Särskilda krav för vissa djurslag återfinns i bilagorna för transport av nötkreatur, hästdjur, grisar, får och getter samt renar.

Kontrollera här följande generella krav:

- Att transporttiden för slaktdjur inte överstiger åtta timmar inom landet. I enstaka fall tillåts transporten till närmaste slakteri förlängas med högst tre timmar. Om detta måste ske under en längre tid ska transportören söka dispens för förlängd transporttid hos Jordbruksverket
- Att djuren lastas av direkt efter ankomst till bestämmelseorten (eller när den tillåtna transporttiden uppnås). De ska direkt efter urlastningen erbjudas foder och vatten.
- Om djuren måste transporteras vidare ska de först vila i minst 24 timmar, räknat från det att de har lastats av. Vid internationella transporter ska djuren av följande djurslag vila på en godkänd kontrollstation (tidigare kallad mellanstation): nötkreatur, grisar, får och getter. Då ingen godkänd kontrollstation finns i Sverige kan lossning av dessa djur inte ske vid internationella transporter. Vid transporter inom Sverige kan djuren dock lastas av för vila på annan plats än en kontrollstation.

Observera dock följande. Om transporten avbryts för 48 timmar, och djuren lastas av, kan man börja räkna tiden från noll igen d.v.s det blir en ny transport helt och hållet.

En kontrollmyndighet kan dock beordra vila, vattning eller utfodring på annan plats än på en kontrollstation med hänsyn till de kontrollerade djurens tillstånd. Detta kan utformas som ett särskilt beslut om nödåtgärder, se kontrollpunkt Trspt 67 i checklistan.

För hantering av djur som anländer till slakteri gäller bestämmelserna i Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2007:77, L22) om slakt och annan avlivning av djur. Till exempel ska djur som förs direkt till slakt inte behöva erbjudas foder och vatten. Särskilda regler för uppställning av slaktdjur finns i SJVFS 2007:77, L22.

Trspt 51. Djuren förvaras i utrymmen dit obehöriga personer inte har tillträde.

Kontrollera:

- Att transportmedlet är konstruerat på ett sådant sätt att obehöriga inte kan ta sig in i lastutrymmet där djur förvaras vid tillfällig uppställning av fordon.

Möjlighet att låsa transportmedlet bör finnas. Det finns dock inget uttalat krav på att transporten ska vara låst under färden. Om en trafikolycka inträffar kan det vara en fördel att hålla utrymmet olåst för att snabbt kunna utrymma transportmedlet.

- Att lastutrymmet även kan anses vara rymningssäkert, det vill säga att djuren inte kan rymma under färden eller vid tillfällig uppställning av fordon.

Trspt 52. Djuren utfodras och vattnas med lämpliga intervaller.

Denna kontrollpunkt avser vattning och fodring *under transporten* (jämför med Trspt 50 som rör utfodring och vattning vid ankomstplats). Generellt gäller att däggdjur och fåglar ska fodras och vattnas med lämpliga intervaller dock med högst åtta timmars intervall. Vissa djurslagsspecifika krav finns i bilagorna för respektive djurslag.

Kontrollera:

- Att djur erbjuds foder och vatten vid transporter som överstiger åtta timmar.
- Att foder och vatten i lämplig mängd finns tillgängliga i transporten och är av god kvalitet.
- För övriga djurslag (än de djurslag som upptas i djurbilagor) kontrollera dessutom följande:
  - Att hundar ska rastas och erbjudas vatten minst var sjätte timme och utfodras med högst 24 timmar intervall
  - Att vattenkopp finns i behållare för transport av mink eller iller, samt att utfodring av dessa djur sker med högst 24 timmars intervall
  - Att chinchilla och degus ska ha tillgång till foder under hela transporttiden
  - Att lämpligt foder och vatten (alternativt vattenrika frukter eller grönsaker) finns tillgängliga vid transport av fåglar (andra fåglar än fjäderfä inom animalieproduktionen)
  - Att vatten och foder alltid finns tillgängliga under transport av primater

- Att transport av andra djur än ovannämnda åtföljs av skriftliga instruktioner om lämplig utfodring och vattning.

För dimensionering och utformning av vattentankarna se vägledning till kontrollpunkt Trspt 56.

Trspt 53. Om sändningen har fördröjts med mer än två timmar har lämpliga åtgärder vidtagits för att djuren ska kunna lastas ur och få tillsyn, foder och vatten.

Kontrollera:

- Att sändning av djur inte fördröjs om detta inte är absolut nödvändigt. Exempel på absolut nödvändiga omständigheter kan vara att fördröjningen behövs för djurens välbefinnande (t ex invänta veterinär för vård av djur eller reparation av ventilationsanordning som krävs för transporten) eller annan hänsyn till den allmänna säkerheten.
- I praktiken ska det verifieras att avresan påbörjas omedelbart efter fullbordad lastning av djur.
- Att, om sändningen har fördröjts i mer än två timmar, ska djuren skötas och vid behov utfodras, vattnas eller lastas ur transportmedlet. Kontrollmyndigheten kan kräva en sådan åtgärd genom beslut om nödåtgärder, se kontrollpunkt Trspt 67 i checklistan.

Trspt 54. Djuren har bedömts vara i skick att transporteras.

Både djurhållaren på avsändningsplatsen eller omlastningsplatsen och transportören ansvarar för att djuren är i skick att transporteras.

Kontrollera:

- Att djur som lastas går in i lastutrymmet av egen kraft, och stödjer på samtliga ben. Djuren ska kunna röra sig utan smärta eller gå utan hjälp. Det innebär att halta och vingliga djur inte får transporteras. Djur som har allvarliga öppna sår eller framfall är inte i skick att transporteras. Vid tveksamma fall ska veterinär rådfrågas.
- Att skadade eller sjuka djur inte transporteras. Här ska kontrollanten göra en bedömning om skadan eller sjukdomen är av så lindrig karaktär att transporten inte kommer att medföra ytterligare lidande för djuret. För dessa bedömningar kan det fordras ett utlåtande från veterinär. I vissa fall kan till exempel ban-, tävlingsveterinär eller officiell veterinär vid slakteri finnas tillgängliga i anslutning till kontrollplatsen.

Detta krav gäller inte om dessa djur transporteras till veterinär på veterinärens inrådan. Djur som har utsatts för operativa ingrepp anses dock vara i skick att transporteras om såren efter ingreppet är läkta samt att djuren helt har återhämtat sig efter ingreppet, eller i vart fall när veterinären bedömer att djuret är i skick att transporteras.

- Att djur som skadas under transporten hålls åtskilda från övriga djur och ges omedelbar vård eller avlivas om det behövs.

- Sommartid ska det särskilt kontrolleras att djur som förvaras i lastutrymme direkt placerat bakom fordonets motor inte är sjuka eller döda, särskilt vid transport av grisar. Risken för överhettning av denna del i transporten måste beaktas.
- Om djur transporteras i fordon med mer än ett plan ska det särskilt kontrolleras om mindre djur (till exempel får, getter eller mindre grisar) skadar sig om de fastnar med ben eller klövar mellan våningsplanet och väggarna.

Övriga föreskrivna krav för olika djurslag återfinns i djurspecifika bilagor, t ex vid transport av lakterande kor, får och getter eller transport av högdräktiga eller nyfödda djur mm.

6. Tillägsbestämmelser för långa transporter

Trspt 55. Det finns möjlighet att ge djuren vatten på transporten.

Kontrollera:

- Att det finns möjlighet att ge djuren vatten på transporten. Observera att grisar som transporteras längre än 8 timmar ska ha tillgång till vatten under hela transporten.
- Att för transporter i ekonomisk verksamhet ska vattentanken vara ansluten till vattenanordningar i båsen i gott skick. För hästar kan vattning med hink godtas, om detta lätt kan ordnas på transporten

Trspt 56. Vattentanken har föreskriven kapacitet (EKV)

Kontrollera:

- Att vattentanken för transporter i ekonomisk verksamhet rymmer minst 1,5 % av nyttolasten. Ett riktmärke kan vara att för en medelstor häst på ca 500 kg betyder detta ca 8 liter.

Trspt 57. Transportmedlet är utrustat med navigationssystem (EKV).

Kontrollera:

- Att vid transport av oregistrerade hästar (oftast hästar till slakt), nötkreatur, får, getter och grisar är fordonet utrustat med navigeringssystem (enligt EG 1/2005, bilaga I, kap. VI). Då EU ännu inte beslutat om ytterligare tekniska specificeringar och det inte finns helt färdiga navigeringssystem på marknaden än, kan fordon utrustade med färdskivare och GPS, mobil och temperaturmätare (allra minst GPS, mobil och temperaturmätare) godkännas, med en anteckning om att navigeringssystem ska installeras så snart som möjligt.

Trspt 58. Det finns möjlighet att nå djuren för inspektion.

Kontrollera:

- Att alla djur kan nås för inspektion. Detta innebär att alla djur som transporteras ska kunna iakttas. Hela lastutrymmet ska vara tillgängligt så att djuren regelbundet kan inspekteras

under transporten. Det bör därför vara försett med belysning om inte tillräckliga andra ljuskällor finns eller annan övervakningsmöjlighet.

- När det gäller fjäderfän i behållare i stora transportmedel eller fiskar i tankar, godtas temperaturövervakning. Det ska finnas temperaturindikatorer så att hela utrymmet täcks in.

Vid placeringen av transportlådor med fjäderfän ska hänsyn ha tagits till luftrörelser, så att t ex inte dåligt befjädrade djur ställts nära tilluftsöppningar.

Trspt 59. Det finns tillräckligt med strö på lastutrymmets golv.

Kontrollera:

- Att det finns tillräckligt med strö för djurens komfort, d v s djuren ska kunna ligga mjukt. Ströet ska också minimera läckage av urin och spillning. Dock gäller det inte behållare för fjäderfä

Observera att enligt L5 gäller kravet på strö och lämpligt bäddmaterial även andra transporter än transporter i ekonomisk verksamhet.

Trspt 60. Ventilationen kan anpassas efter den inre och yttre temperaturen.

Kontrollera:

- Att ventilationen kan anpassas efter yttre och inre temperatur så att den är tillfredsställande och ger djuren god termisk komfort. Detta är särskilt viktigt för djur med dålig temperaturreglering, t ex grisar och dåligt befjädrade höns. Tänk på att vid hög relativ fuktighet minskar djurens möjlighet att reglera sin värmebalans. Särskilt för transporter av djur under den varma årstiden kan mekanisk ventilation med klimatstyrning (d v s bland annat avfuktning av luften) behövas.
- Vid transport av smågrisar och dagsgamla kycklingar finns krav på mekanisk ventilationsanordning – även för transporter som är kortare än 8 timmar.

Trspt 61. Ventilationssystemet fungerar oberoende av fordonets motor och oavsett om vägtransportmedlet står stilla eller rör sig.

Kontrollera:

- Att ventilationen ger djuren god termisk komfort oberoende av fordonets motor.
- Att transportfordon som används i ekonomisk verksamhet har ska ventilationskapacitet på minst 60m³/tim/kN nyttolast under 4 timmar då bilen står stilla, även då motorn inte är igång.

Vid kallare klimat är det nödvändigt att luftflödena är betydligt mindre än de angivna 60 m³/tim/kN. I annat fall kommer djuren att må dåligt på grund av kyla och en dragig miljö. Ventilationen ska därför kunna styras, t ex genom reglerbara fläktar, och/eller öppningar i transporten. Särskilt grisar och höns är betydligt mer temperaturkänsliga än exempelvis hästar. För hästar som transporteras i släp avsett för 1-2 djur är det viktigast att det finns en bra genomluftning då fordonet står stilla. D v s fordonet måste gå att öppna i båda ändar (se

i övrigt bilagan om dimensionering av ventilation).

Trspt 62. Vägtransportmedlet är utrustad med övervakningssystem för mätning och registrering av temperatur samt varningssystem för högsta och lägsta tillåtna temperaturer (EKV).

Kontrollera:

- Att temperaturmätare finns, vilken (för lastbilar) ska gå att avläsa inifrån förarhytten och ska varna föraren när temperaturen riskerar att nå den högsta respektive lägsta gränsen (+5 - +30° C). Särskilt vid större transporter av grisar eller fjäderfän ska övervakningssystemet kunna larma föraren när dessa värden riskerar att uppnås. För relativt tåliga djur som hästar och andra större djur, räcker det med att mätaren tydligt indikerar när temperaturgränsen riskerar att nås.

Trspt 63. Det finns rörliga skiljeväggar för att kunna skapa olika avdelningar.

Kontrollera:

- Att det, då fler än ett djur eller djurgrupp transporteras, finns rörliga skiljeväggar så att olika avdelningar kan skapas. Beslag ska lätt kunna öppnas snabbt och enkelt.
- Skiljeväggarna är tillräckligt hållfasta för att stå emot djurens vikt
- Skiljeväggarna är tillräckligt höga för att undvika att djuren kan klättra över dem eller skada varandra.
- Skiljeväggarna är utformade på ett sådant sätt att djuren inte kan fastna mellan väggar och golv. Särskilt om djuren ska kunna ligga ner i transporten bör väggarna vara täta ända ner till golvet.

Trspt 64. Samtliga djur kan vid behov ligga ner.

Kontrollera:

- Att samtliga djur har plats att ligga ner.

När det gäller hästar är detta ett krav för föl och unghästar under 24 månader. Observera att ohanterade hästar inte ska transporteras längre än 8 timmar. Med ohanterade hästar menas hästar som inte kan bindas eller ledas i gramma utan att detta leder till oro.

Trspt 65. Anordning för utfodring av djur, samt lämplig mängd foder anpassad till transporterade djur, medföljer transporten.

Kontrollera:

- Att anordningar för att utfodra djuren under transporten är lämpliga (lämpliga för djurslaget, tillräcklig kapacitet på anordningen etc.) och att de används på rätt sätt.

- Kontrollera också att fodret och foderanordningar är rätt placerade och förankrade i transporten så att djuren inte kan skadas. Att foderförråd i form av kraftfoder hålls i ett stängt utrymme som djuren inte kan komma åt på egen hand.
- Se också om de är använda, d v s de får inte vara uppenbart obrukade (täckta av spindelnät etc.) eller förorenade. Kontrollera att foder och vattenmängd som kvar indikerar att utfodring/vattning skett och räcker för resten av transporten. Om inte, bör transportören kunna ge en hållbar förklaring till detta.

Trspt 66. Transportmedlet är försett med tak i en ljus färg och är tillräckligt isolerat.

Kontrollera:

- Att fordonet har en takfärg i ljus nyans - för att kunna reflektera solvärmen. Fordonet ska i övrigt vara isolerat på ett sådant sätt att detta befrämjar djurens termiska komfort med hänsyn tagen till de djurslag som transporteras (se i övrigt under djurslagsbilagor).

7. Nödåtgärder

Trspt 67. Transporten kan fortsätta utan att kontrollmyndigheten finner anledning att besluta om nödåtgärder.

Kontrollmyndigheten kan besluta om nödvändiga åtgärder som är av omedelbar karaktär (i direkt anslutning till kontrollen) för att säkerställa djurskyddet vid transporten, så kallade nödåtgärder. Beslut om dessa åtgärder ska vara proportionerlig mot avvikelserna som konstaterats. Kostnaderna som uppkommer i samband med dessa åtgärder ska debiteras transportören.

Följande nödåtgärder kan krävas beroende på omständigheter som upptäcks vid kontrollen:

- Förare eller skötare ska bytas ut (om personen till exempel bedöms som olämplig för skötsel av djuren)
- Att transportmedlet ska genomgå provisoriska reparationer för att undvika risk för skador för djuren
- Att djuren flyttas över till annat transportmedel
- Att djuren skickas tillbaka till avsändningsorten eller att transport till bestämmelseort ska omdirigeras närmaste vägen
- Att djuren lastas av och hålls i förvaring på lämpligt ställe där de kan skötas, utfodras eller vattnas vid behov. Denna åtgärd kan exempelvis vidtas under tiden transportören löser andra tekniska problem
- Att veterinär tillkallas till kontrollplatsen för att undersöka djur med sjukdomssymtom eller skador orsakade av transporten.
- Att djuren avlivas omedelbart om det inte finns möjlighet att garantera deras välbefinnande vid transporten

För djurens bästa kan det ibland vara lämpligt att tillåta transporten att fortsätta trots ovanstående brister. I så fall ska kontrollmyndigheten utfärda ett tillfälligt tillstånd för transport

av dessa djur. För ett sådant tillstånd gäller följande:

- att djuren som tillåts fortsätta ska vara identifierade
- att de särskilda villkoren som gäller för fortsatt transport ska framgå av tillståndet. Dessa villkor ska gälla fram tills dess att bristerna är åtgärdade
- att tillståndet delges transportören eller dennes ombud så snart som möjligt samt den myndighet som har utfärdat transportörstillståndet (Jordbruksverket för transportörer registrerade i Sverige).
- att kontrollmyndigheten som beslutar om tillståndet även bistår transportören och underlättar genomförandet av nödåtgärderna.
- att kostnaderna som uppkommer i anslutning till detta arbete ska debiteras transportören.

Beslut om nödåtgärder som fattas i anslutning till kontrollen ska så snart som möjligt delges transportören och den myndighet som har utfärdat tillståndet för denna verksamhet (Jordbruksverket). Vid överlämnandet ska kontrollmyndigheten beskriva grunderna för sitt/sina beslut.

8. Djurslagsspecifika bestämmelser vid djurtransport

Denna bilaga kan användas vid till exempel transport av nötkreatur, vattenbuffel, bison och jak. Vissa bestämmelser, till exempel måttbestämmelser, krav på färdjournal mm gäller specifikt för nötkreatur.

1.1 Transport nöt

T-Nöt 1. Totalt antal nötkreatur i transporten.

T-Nöt 2. Totalt antal nötkreatur som kunde kontrolleras i transporten.

T-Nöt 3. Antal nötkreatur som påträffats döda vid kontrollen.

T-Nöt 4. Antal nötkreatur som har bedömts ej vara i skick att transporteras.

T-Nöt 5. Totalt antal nötkreatur i transporten som berörs av avvikelserna efter utförd kontroll.

Kontrollera:

- **T-Nöt 1.** Anteckna det totala antalet nötkreatur som finns i det kontrollerade transportmedlet, oavsett hur många djur som kunde kontrolleras. Det totala antalet djur ska framgå av färdjournalen eller transporthandlingarna, i vissa fall kan detta beräknas visuellt. Summera ihop alla djur i olika ålderskategorier och kön, dvs kalvar, ungdjur, tjurar, kor.
- **T-Nöt 2.** Anteckna det totala antalet nötkreatur som kan kontrolleras i transportmedlet, oavsett hur många djur som finns totalt i transporten. Summera ihop alla djur i olika ålderskategorier och kön som ovan som kunnat kontrolleras.
- **T-Nöt 3.** Finns döda nötkreatur i transportmedlet? Om ja, anteckna hur många, summera ihop alla djur i olika kategorier som ovan. Om döda djur påträffats i transporten ska orsakerna så långt möjligt utredas. Vilka åtgärder har transportören vidtagit (transportörens ansvar och handlingsplikt, se vägledning till kontrollpunkt Trspt 47). Förvaring av döda djur i transport ska ske enligt föreskrifterna (se vägledning till kontrollpunkt Trspt 48 punkt 8).
- **T-Nöt 4.** Här ska det totala antalet (levande) nötkreatur som inte bedöms vara i skick att transporteras antecknas. Summera ihop alla djur i olika kategorier som ovan. Djur som eventuellt påträffats döda ska inte dubbelredovisas här. För bedömning av *skick att transporteras* gäller vägledningen till kontrollpunkt Trspt 54.)
- **T-Nöt 5.** Här redovisas avvikelserna på transportmedel och djur som kontrollerats. Summera alla nötkreatur i alla kategorier som på något sätt har berörts av någon avvikelse från föreskrifterna.

Exempel 1. I en box i lastutrymmet transporteras 5 djur (istället för max tillåtna 4). I en annan box noteras 2 skadade djur som inte bedömdes vara i skick att transporteras, samt ett djur uppbunden på ett olämpligt sätt (för kort bindsle): totalt berörs 8 djur av avvikelserna.

Exempel 2. Vid en kontroll av en transport har ventilationen i transportmedlet bedömts vara

otillräcklig. Samtliga djur berörs av avvikelsen: totalt antal djur som berörs av avvikelsen är lika med det totala antalet transporterade. Kontrollanten kan inte inspektera samtliga djur men gör bedömningen att samtliga djur i transporten berörs av avvikelsen.

T-Nöt 6. De minsta utrymmen per djur i lastutrymme eller behållare är uppfyllda för samtliga nötkreatur.

Kontrollera:

- Att samtliga nötkreatur i transporten har tillgång till minst det utrymme som framgår av bilaga 1.2 i Djurskyddsmyndighetens föreskrifter (DFS 2006:9) och allmänna råd om transport av levande djur. För internationella transporter (vägtransporter som kommer från annat land eller som påbörjas i Sverige men avslutas i annat land) gäller dock måttbestämmelserna i transportförordningen bilaga I kap VII.
- För denna bedömning fordras uppgifter om olika djurkategorier, som för nötkreatur, är indelade i olika vikt-kategorier. Om enstaka djur har det trångt ska du svara Nej på denna fråga.
- Att takhöjden i lastutrymmet där nötkreatur transporteras bör vara minst 20 cm högre än det största djurets högsta punkt.

T-Nöt 7. Krav på transport av dräktiga nötkreatur är uppfyllda.

För transporter som understiger 24 timmar gäller denna kontrollpunkt. För längre transporter se kontrollpunkt T-Nöt 17.

Kontrollera:

- Dräktiga nötkreatur anses vara i skick att transporteras om de har 29 eller fler dagar kvar till förlossningen.
- Vid tveksamhet anteckna djurets identitetsnummer, djurägarens namn, adress och annan lämplig uppgift som behövs för att spåra datum för djurets seminering eller betäckning.
- Djur som berörs av denna avvikelse (dräktiga djur som har 28 eller färre dagar till beräknad förlossning) redovisas under T-Nöt 4.

T-Nöt 8. Samtliga kalvar i transporten är två veckor gamla eller äldre.

Grundläggande vid transport av nyfödda djur är att naveln ska vara helt läkt. Naveln betraktas som läkt när navelsträngsresten är helt intorkad eller har fallit bort och området runt naveln är reaktionslöst, vilket i normalt fall tar 10 till 14 dagar för kalvar (och föl).

Kontrollera:

- Att samtliga kalvar i transporten är minst 14 dagar gamla.

- Vid tveksamhet anteckna kalvens identitetsnummer, djurägarens namn, adress och annan lämplig uppgift som behövs för att spåra djurets födelsedatum. Alla kalvar ska vara märkta oavsett ålder.
- Djur som berörs av denna avvikelseredovisas under T-Nöt 4.

T-Nöt 9. Transporterade moderdjur är minst tre veckor gångna efter förlossningen.

Kontrollera:

- Moderdjur anses vara i skick att transporteras tidigast 21 dagar efter kalvningen.
- Vid tveksamhet anteckna djurets identitetsnummer, djurägarens namn, adress och annan lämplig uppgift som behövs för att spåra datum för kalvning.
- Djur som berörs av denna avvikelseredovisas under T-Nöt 4.

T-Nöt 10. Om el-pådrivare finns används den endast i undantagsfall vid i- och urlastning, och i enlighet med föreskrifterna.

Eventuell användning av el-pådrivare ska ske enligt vägledning till kontrollpunkt Trspt 44.

Kontrollera:

- Att användning av elektrisk pådrivare sker mycket restriktivt. Uttrycket ”endast i undantagsfall” i föreskrifterna bör tolkas som att el-pådrivare används med stor försiktighet som en sista utväg om inte drivskiva eller annat hjälpmedel fungerar. El-pådrivare ska därför aldrig användas som redskap för att aktivt och systematiskt driva på djuren.
- Vad gäller nötkreatur är det endast tillåtet att använda elektrisk pådrivare för vuxna djur. Nötkreatur anses normalt vara vuxna vid 24 månaders ålder. Personal som driver nötkreatur ska hålla sig snett bakom djuren för att underlätta drivningen.

T-Nöt 11. Oberoende av kön transporteras nötkreaturens åtskilda från de djur som de kan vara aggressiva emot.

Denna fråga är en komplettering av kontrollpunkten Trspt 48.

Kontrollera:

- Att nötkreaturens i transporten som hålls i samma utrymme inte visar tecken på aggressivitet mot varandra, eller stress på grund av andra djurs aggressivitet. Om det är *oroligt* i transporten eller om färskasår syns som tyder på transportskador ska transportören vidta omedelbara åtgärder.
- Är det lätt att inspektera djuren och komma åt dem om problem uppstår, behövs ytterligare åtgärder (t ex bättre belysning i transporten)? Har djuren kontrollerats minst varannan timme, finns anteckningar i journal med uppgifter om detta? Jämför med kontrollpunkterna Trspt 32, Trspt 36 och Trspt 40.

- Förståelse för djurens beteende och kommunikation, tecken på rädsla, aggressivitet och hur de uppfattar olika signaler är bland de viktigaste kompetenskraven som ska ställas på en transportör. Varje kontroll bör innehålla ett moment där transportörens förmåga att hantera djuren undersöks.

T-Nöt 12. Könsmogna tjurar transporteras individuellt (gäller ej om alla är vana vid varandra).

Kontrollera:

- Könsmogna djur ska transporteras individuellt, detta gäller både tjurar med eller utan horn.

Undantaget som görs för djur som är vana vid varandra är egentligen en bedömningsfråga. Det gäller endast under förutsättning av aggressionsnivån mellan djuren i gruppen har bedömts som låg.

T-Nöt 13. Uppbindning av hornbärande nötkreatur eller tjurar försedda med nosring sker enligt föreskrifterna.

Grundläggande är att djur som har varit uppbundna i stall också ska hållas bundna under transport. Och viceversa, lösdriftsdjur ska inte bindas under transport.

Kontrollera:

- Att uppbindingen är korrekt utformad, se vägledning till kontrollpunkt Trspt49. Nötkreatur ska inte bindas fast i horn eller nosring under transport. Detta gäller både i transportmedlet och vid annan förvaring av djuren under transport, t ex på uppsamlingscentraler.

Tjurar bör ledas individuellt i och ur transporten, detta moment bör utföras av minst två personer. Bindsle från nosring kan användas vid dessa moment då tjurar hanteras.

T-Nöt 14. Mjölkkande kor har mjölkats omedelbart före ilastning och mjölkas därefter med ett intervall om ca 12 timmar.

Kontrollera:

- Att mjölkkor har mjölkats enligt ovanstående. Regeln gäller inte för moderdjur som transporteras tillsammans med sin avkomma. Högsta tillåtna mjölkningsintervall är 12 timmar men lämpligt mjölkningsintervall ska vara det tidsintervall som mjölkkorna är vana vid. Höglakterande kor kan mjölkas 2,5 till 3 gg per dag, för dessa djur är lämplig tidsintervall ca 10 respektive 8 timmar.

Vid tveksamheter kolla om transportörens uppgifter stämmer med uppgifter om vilotider uppgivna i färdjournal (avsnitt 4) eller transporthandligar.

- Djur som berörs av denna avvikelseredovisning redovisas under T-Nöt 4.

8.1.1 Tillägsvillkor för långa transporter av nötkreatur

Om transportmedlet uppfyller tilläggsbestämmelserna för lång transport (överstigande åtta timmar) gäller följande regler för transport av nötkreatur. Tänk på att maximal transporttid för slaktdjur inom Sverige är åtta timmar, se i övrigt vägledning till Trspt 50. Vid transport som sker i ekonomisk verksamhet ska transportören även vara godkänd för långa transporter.

Ventilationen i transportmedlet är ett kritiskt moment under nedanstående viloperioder, och måste fungera oberoende av fordonets motor eller om fordonet rör sig eller inte, se kontrollpunkt Trspt 61. En förutsättning för att kraven i T-Nöt 15 och T-Nöt 16 ska anses vara uppfyllda är att frågan Trspt 61 har besvarats positivt (d v s svarat *Ja* eller *Ej aktuellt*). I annat fall kan djuren i transportmedlet utsättas för lidande på grund av bristande ventilation vilket inte kan betraktas som godtagbar vila för djuren.

T-Nöt 15. Icke avvanda kalvar får, efter 9 timmars transport, vatten, foder (vid behov) och vila i minst 1 timme.

Kontrollera:

- Att småkalvar ska kunna vila minst en timme efter nio timmars transport. Med icke-avvanda menas kalvar som diar eller utfodras med mjölk. Med vila menas att transporten avbryts (fordonet parkeras). Under viloperioden ska kalvarna erbjudas vatten, och foder om det bedöms nödvändigt. Observera att unga djur kan behöva foder och vatten betydligt oftare, bland annat är de känsliga för uttorkning (vid till exempel höga temperaturer eller diarréer). Transporten kan därefter fortsätta i ytterligare nio timmar. Under det första avbrottet kan djuren vara kvar på fordonet. Står fordonet på en färja räknas denna tid inte som vila.

När denna tid gått ut (18 timmars transport plus ett avbrott för vila) ska kalvarna lastas av för minst 24 timmars vila. Vid internationella transporter ska djuren vila på en godkänd kontrollstation för nötkreatur (tidigare kallad mellanstation). Då ingen godkänd kontrollstation finns i Sverige kan lossning av icke avvanda kalvar inte ske vid internationella transporter, och maxtiden för dessa är alltså 18 timmar plus ett avbrott för vila i minst en timme. Vid transporter inom Sverige kan djuren lastas av för vila på annan plats än en kontrollstation.

- *Niotimmarsregeln* kan förlängas med högst två timmar om bestämmelseorten kan nå inom denna tid. Elva timmars transport utan vila för småkalvar är då en gräns som aldrig får överskridas.
- Kontrollera i färdjournalen, avsnitt Planering, eller i transporthandlingarna att färden är planerad och utförs enligt ovanstående. Kontrollera att färdjournalen är godkänd och stämplad av myndigheten (Jordbruksverket för transporter inom landet).
- Att frågan Trspt 61 besvarats med *Ja* eller *Ej aktuell*.

T-Nöt 16. Övriga nötkreatur får, efter 14 timmars transport, minst en timmes vila, vatten och vid behov foder.

Kontrollera:

- Att avvanda nötkreatur (djur som inte diar eller utfodras med mjölk) transporteras i högst 14 timmar. Kontrollera i färdjournalen, avsnitt Planering eller i transporhandlingarna att färden är planerad och utförs enligt denna regel.
- Efter 14 timmars transport ska samtliga djur vila i minst en timme samt erbjudas vatten och vid behov utfodras. Under detta avbrott får djuren vara kvar i transporten. Står fordonet på en färja räknas denna tid inte som vila. Därefter får transporten fortsätta i högst 14 timmar. När denna tid gått ut (28 timmars transport plus ett avbrott för vila) ska djuren lastas av för vila. Vid internationella transporter ska djuren vila på en godkänd kontrollstation för nötkreatur (tidigare kallad mellanstation). Då ingen godkänd kontrollstation finns i Sverige kan lossning av övriga nötkreatur inte ske vid internationella transporter, och maxtiden för dessa är alltså 28 timmar plus ett avbrott för vila i minst en timme.

Vid transporter inom Sverige kan djuren lastas av för vila på annan plats än en kontrollstation.

Ovanstående transporttider kan förlängas med högst två timmar om bestämmelseorten kan nås inom denna tid, sexton timmars transport utan vila för nötdjur är då en gräns som aldrig får överskridas.

- Att djur som lastas av enligt föregående punkt erbjuds vatten och foder, samt vila i minst 24 timmar, kontrollera planerad färd i färdjournalen eller i transporhandlingarna.
- Att frågan Trspt 61 besvarats med *Ja* eller *Ej aktuellt*.

T-Nöt 17. Om dräktiga nötkreatur transporteras vid mer än dygnslånga transporter är det minst 6 veckor kvar till beräknad förlossning.

Denna kontrollpunkt ersätter T-Nöt 7 vid långa djurtransporter.

Kontrollera:

- Kontrollera att ingen dräktig ko har mindre än 6 veckor kvar till beräknad kalvning.
- Vid tveksamhet anteckna djurets identitetsnummer, djurägarens namn, adress och annan lämplig uppgift som behövs för att spåra datum för djurets seminering eller betäckning.
- Djur som berörs av denna avvikelse redovisas under T-Nöt 4.

1.2 Transport gris

T-Gris 1. Totalt antal grisar i transporten.

T-Gris 2. Totalt antal grisar som kunde kontrolleras i transporten.

T-Gris 3. Antal grisar som påträffats döda vid kontrollen.

T-Gris 4. Antal grisar som har bedömts ej vara i skick att transporteras.

T-Gris 5. Totalt antal grisar i transporten som berörs av avvikelserna efter utförd kontroll.

Följ motsvarande anvisningar i djurbilaga Nötkreatur för kontrollpunkterna T-Nöt 1 till och med T-Nöt 5. Istället för nötkreatur ska alla djur av djurslag gris räknas här, d v s smågrisar, slaktsvin, gyltor, suggor och galtar.

För bedömning av **T-Gris 4** tänk på följande risker för skada eller sjukdom vid transport av grisar, särskilt sommartid.

Sommartid ska det särskilt kontrolleras att grisar som förvaras i lastutrymme direkt placerat bakom fordonets motor inte är sjuka eller döda. Risken för överhettning av denna del i transporten måste beaktas. Vid transport av mindre grisar i flervåningsplan kontrollera noggrant att djuren inte kan fastna med ben eller klövar mellan våningsplanet och väggarna.

T-Gris 6. De minsta utrymmen per djur i lastutrymme eller behållare är uppfyllda för samtliga grisar.

Kontrollera:

- Att samtliga grisar i transporten har tillgång till minst det utrymme som framgår av bilaga 1.3 i Djurskyddsmyndighetens föreskrifter (DFS 2006:9) och allmänna råd om transport av levande djur. För internationella transporter (vägtransporter som kommer från annat land eller som påbörjas i Sverige men avslutas i annat land) gäller dock måttbestämmelserna i transportförordningen bilaga I kap VII.
- Om enstaka grisar har det trångt ska du svara Nej på denna fråga.
- Minimimått för sugga och galt (golvyta 0,7 m²) ska vara minst 10 % större om dessa djur är mycket tunga.
- För långa transporter bör utrymmet för suggor och galtar ökas till 1,0 m².
- Takhöjden i lastutrymmet bör vara minst 0,15 m högre än det största djurets högsta punkt i en mekaniskt ventilerat transportmedel och minst 0,3 m i ett naturligt ventilerat transportmedel.
- Transportören ska kunna bedöma om större golvyta behövs med hänsyn till djurens storlek, fysiska tillstånd, transporttidens längd eller väderleksförhållanden. I synnerhet höga yttre temperaturer kan motivera att större måttutrymmen (lägre belägningsgrad) tillämpas. Större utrymmen kan vara nödvändiga för att grisar ska ha effektiv ventilation vid höga temperaturer. Större utrymmen med upp till 20 % är att rekommendera i sådana fall.

T-Gris 7. Krav på transport av dräktiga grisar är uppfyllda.

För transporter som understiger 24 timmar gäller denna kontrollpunkt. För längre transporter se kontrollpunkt T-Gris 19.

Kontrollera:

- Dräktiga grisar anses vara i skick att transporteras om de har mer än 3 veckor kvar till förlösningen. Kravet ska tolkas som "minst 22 dagar till beräknad grisning" (och inte "minst 4 veckor kvar till beräknad grisning").
- Vid tveksamhet anteckna djurets identitetsnummer, djurägarens namn, adress och annan lämplig uppgift som behövs för att spåra datum för djurets seminering eller betäckning.
- Djur som berörs av denna avvikelseredovisning redovisas under T-Gris 4.

T-Gris 8. Samtliga smågrisar i transporten är en vecka gamla eller äldre.

Grundläggande krav för transport av nyfödda djur finns i vägledning till T-Nöt 8.

Kontrollera:

- Att samtliga smågrisar i transporten är minst 7 dagar gamla. Naveln ska vara helt läkt.
- Kontrollera djurens identitet vid tveksamheter. Grisar ska vara märkta så fort de flyttas från sitt födelseplatsnummer. Detta gäller även smågrisar som ska, oavsett ålder, vara märkta när de transporteras.
- Djur som berörs av denna avvikelseredovisas under T-Gris 4.

T-Gris 9. Transporterade modersuggor är minst en vecka gångna efter förlossningen.

Kontrollera:

- Moderdjur anses vara i skick att transporteras tidigast sju dagar efter förlossningen.
- Vid tveksamhet anteckna djurets identitetsnummer, djurägarens namn, adress och annan lämplig uppgift som behövs för att spåra datumet för förlossningen. Alla grisar ska vara märkta, se T-Gris 8 ovan.
- Djur som berörs av denna avvikelseredovisas under T-Gris 4.

T-Gris 10. Om el-pådrivare finns används den endast i undantagsfall vid i- och urlastning, och i enlighet med föreskrifterna.

För användning av elektrisk pådrivare generellt gäller kontrollen enligt vägledningarna till Trspt 44 och T-Nöt 10.

Mer specifikt för djurslaget gris, som transportören beakta, är följande.

Grisar är mycket känsliga för olika stressfaktorer, till exempel höga ljud, nya lukter, kraftiga ljusväxlingar. Nya lukter leder till oro och ofta slagsmål vilket är en av anledningarna till att inte blanda djur från olika besättningar i transporten.

De är flockdjur och har alltid en ledare som de följer, det är dessutom svårt att skilja ut enstaka djur från flocken. El-pådrivare får i undantagsfall bara användas för vuxna grisar som befinner sig i främsta ledet vid i- och urlastning och som vägrar förflytta sig. Den måste användas med stor försiktighet som en sista utväg om inte drivskiva eller annat hjälpmedel fungerar. El-stötarna får inte upprepas om djuret inte reagerar på dem genom att röra sig framåt.

Som vuxna grisar måste normalt betraktas grisar som väger ca 130 kg. Slaktgrisar ska normalt inte betraktas som vuxna grisar.

Vid drivning av grisar i eller ur transportmedlet ska deras flockinstinkt utnyttjas. De ska drivas i lugnt tempo, i små grupper om högst 10 djur åt gången (drivskiva bör alltid användas). De har

synfält på ca 310 ° men dåligt djupseende. Personal som driver grisar ska därför hålla sig snett bakom djuren.

T-Gris 11. Vid drivning av grisar används drivskiva.

Kontrollera:

- Att grisar drivs i eller ur transporten med hjälp av en så kallad drivskiva. Skivan bör vara försedd med handtag upptill och, om möjligt, vara lika bred som drivningsgången. Det finns inte något direkt krav på användning av drivskiva (allmänt råd i föreskrifterna). Metoden är dock mycket vedertagen och rekommenderas starkt. Om transportören använder sig av annan metod som du bedömer vara mindre lämplig ska du även svara Nej på fråga Trspt 45.

T-Gris 12. Slaktgrisar transporteras i lastutrymme indelat i avdelningar med högst 20 djur i varje.

Kontrollera:

- Att högst 20 djur hålls i varje fack. Vid transport i fordon med lastutrymme i fler plan bör de övre planen vara utformade med mindre fack, så att lastförskjutning förhindras. Man bör också acceptera att något fler än 20 slaktgrisar transporteras i samma fack om dessa grisar tidigare har hållits i en etablerad och stabil grupp. Det viktiga är att grisarna hålls samman i etablerade grupper, notera att utrymmeskraven dock ska vara uppfyllda för det aktuella antalet djur som hålls i varje fack.

T-Gris 13. Smågrisar har lämpligt strö och transporteras i lastutrymme indelat i avdelningar med högst 20 djur i varje.

Kontrollera:

- I samtliga transporter ska smågrisar ha tillgång till lämpligt strö (i kvalitet och kvantitet) som garanterar bra liggkomfort samt en torr och ren liggplats under hela transporttiden. Mängden strö ska vara anpassad till antalet djur, transporttiden och vädret. Ströbädden i transporten ska medge tillräcklig uppsugning av urin och spillning under transporten.
- Att högst 20 smågrisar hålls i samma grupp (något större grupper kan accepteras enligt samma princip som ovan).

T-Gris 14. Lastutrymme där grisar transporteras är försett med mekanisk ventilationsanordning.

Kontrollera:

- För transporter som inte överstiger åtta timmar gäller följande. Vid transport av smågrisar ska alltid transportmedlet vara försett med mekanisk ventilation. Vid transport av andra grisar (livdjur och slaktgrisar) bör det helst finnas mekanisk ventilation. Särskilt om transporten sker sommartid, eller i vart fall när utomhustemperaturen överstiger + 20 °, bör mekanisk ventilation alltid finnas för att försäkra en godtagbar välfärd för grisarna.

- Vid långa transporter är mekanisk ventilation ett minimikrav för transport av alla kategorier av grisar.

T-Gris 15. Könsmogna galtar, suggor och gyltor transporteras åtskilda från varandra.

Kontrollera:

- Att transport av könsmogna livgrisar sker i lastutrymme som är indelat i olika avdelningar så att djuren kan transporteras åtskilda från varandra.

Undantag från denna regel görs även här om djuren är vana vid varandra och om transportören har kunnat bedöma att aggressionsnivån mellan djuren i gruppen är så låg att risker för skador eller annat lidande är försumbara. Under brunsttid ska djuren alltid transporteras individuellt.

8.2.1 Tilläggsvillkor för långa transporter av grisar

Om transportmedlet uppfyller tilläggsbestämmelserna för lång transport (överstigande åtta timmar) gäller följande regler för transport av grisar. Tänk på att maximal transporttid för slakt-djur inom Sverige är åtta timmar, se i övrigt vägledning till Trspt 50.

Vid transport som sker i ekonomisk verksamhet ska transportören även vara godkänd för långa transporter.

Ventilationen i transportmedlet är ett kritiskt moment under nedanstående viloperioder, och måste fungera oberoende av fordonets motor eller om fordonet rör sig eller inte, se kontrollpunkt Trspt 61. En förutsättning för att kravet i T-Gris 16 ska anses vara uppfyllt är att frågan Trspt 61 har besvarats positivt (d v s svarat *Ja* eller *Ej aktuellt*). I annat fall kan djuren i transportmedlet utsättas för lidande på grund av bristande ventilation vilket inte kan betraktas som godtagbar vila för djuren.

T-Gris 16. Icke avvanda smågrisar får, efter 9 timmars transport, vatten, foder (vid behov) och vila i minst 1 timme.

Kontrollera:

- Att smågrisar ska kunna vila minst en timme efter nio timmars transport. Med icke-avvanda menas smågrisar som fortfarande diar. Med vila menas att transporten avbryts (fordonet parkeras). Under viloperioden ska smågrisarna erbjudas vatten, och foder om det bedöms nödvändigt. Observera att unga djur kan behöva foder och vatten betydligt oftare, bland annat är de känsliga för uttorkning (vid till exempel höga temperaturer eller diarréer). Transporten kan därefter fortsätta i ytterligare nio timmar. Under det första avbrottet kan djuren vara kvar på fordonet. Står fordonet på en färja räknas denna tid inte som vila.

När denna tid gått ut (18 timmars transport plus ett avbrott för vila) ska smågrisarna lastas av för minst 24 timmars vila. Vid internationella transporter ska djuren vila på en godkänd kontrollstation för grisar (tidigare kallad mellanstation). Då ingen godkänd kontrollstation finns i Sverige kan lossning av icke avvanda smågrisar inte ske vid internationella transporter, och maxtiden för dessa är alltså 18 timmar plus ett avbrott för vila i minst en timme.

Vid transporter inom Sverige kan djuren lastas av för vila på annan plats än en kontrollstation.

- *Niotimmarsregeln* kan förlängas med högst två timmar om bestämmelseorten kan nås inom denna tid. Elva timmars transport utan vila för smågrisar är då en gräns som aldrig får överskridas.
- Kontrollera i färdjournalen, avsnitt Planering eller i transporthandlingarna att färden är planerad och utförs enligt ovanstående. Kontrollera att färdjournalen är godkänd och stämplad av myndigheten (Jordbruksverket).
- Att frågan Trspt 61 besvarats med *Ja* eller *Ej aktuell*.

T-Gris 17. Grisar transporteras under en period om högst 24 timmar.

Kontrollera:

- I färdjournalen, avsnitt Planering eller i transporthandlingarna att förväntad längd för transport inte överstiger 24 timmar. När denna tid har gått måste djuren lastas av för vila i minst 24 timmar. Vid internationella transporter ska djuren vila på en godkänd kontrollstation för grisar (tidigare kallad mellanstation). Då ingen godkänd kontrollstation finns i Sverige kan lossning av grisar inte ske vid internationella transporter, och maxtiden för dessa är alltså 24 timmar.

Vid transporter inom Sverige kan djuren lastas av för vila på annan plats än en kontrollstation.

- Om smågrisar finns med i transportmedlet tar föregående krav T-Gris 16 över och transporten måste avbrytas efter högst 9 timmar. För övriga grisar gäller 24 timmars transport. Denna transporttid kan förlängas med ytterligare två timmar om bestämmelseorten kan nås inom denna tid.

T-Gris 18. Grisar har tillgång till vatten under hela transporten.

Kontrollera:

- Att grisarna har tillgång till vatten under hela transporttiden (gäller under transporter som överstiger åtta timmar). Fordonet ska då rymma tillräcklig mängd vatten, vilket i normalt fall innebär en vattenkapacitet som är minst 1,5 % av transportmedlets maximala nyttolast. Uppgifter om nyttolasten finns i färdjournalen, avsnitt Planering punkt 5.4.
- Att frågan Trspt 56 besvarats med *Ja*.

T-Gris 19. Om dräktiga grisar transporteras vid mer än dygnslånga transporter är det minst 6 veckor kvar till beräknad förlossning.

Denna kontrollpunkt ersätter T-Gris 7 vid långa djurtransporter.

Kontrollera:

- Att ingen dräktig sugga har mindre än 6 veckor kvar till beräknad grisning.
- Vid tveksamhet anteckna djurets identitetsnummer, djurägarens namn, adress och annan lämplig uppgift som behövs för att spåra datum för djurets seminering eller betäckning.
- Djur som berörs av denna avvikelse redovisas under T-Gris 4.

1.3 Transport fjäderfä inom animalieproduktion

Denna bilaga kan användas vid till exempel transport av höns, ankor, gäss, kalkon, strutsfåglar m fl inom animalieproduktion. Vissa bestämmelser, till exempel måttbestämmelser eller krav på färdjournal gäller inte fjäderfä.

T-Fjäd 1. Totalt antal fjäderfän i transporten.

T-Fjäd 2. Totalt antal fjäderfän som kunde kontrolleras i transporten.

T-Fjäd 3. Antal fjäderfän som påträffats döda vid kontrollen.

T-Fjäd 4. Antal fjäderfän som har bedömts ej vara i skick att transporteras.

T-Fjäd 5. Totalt antal fjäderfän i transporten som berörs av avvikelserna efter utförd kontroll.

Följ motsvarande anvisningar i djurbilaga Nötkreatur för kontrollpunkterna T-Nöt 1 till och med T-Nöt 5. Istället för nötkreatur ska alla fjäderfän räknas här.

Beräkning av fjäderfä i ett transportmedel är en svår uppgift. Kontrollen måste göras utifrån transportörens uppgifter om djurantalet som finns redovisat i transporthandlingarna. Det antalet djur som går att inspektera kan ofta uppskattas utifrån en beräkning av antalet transportlådor med djur i som kan kontrolleras multiplicerat med det genomsnittliga antalet djur som förvaras i varje låda. Uppgifter om antalet fjäderfän som dött under transporten är särskilt viktig då transporten är ett mycket kritiskt moment för dessa djur.

Uppgifter om antalet döda djur med anledning av transporten kan fås efter att urlastning av samtliga djur utförts, ofta vid ett slakteri. Uppgifter om antalet döda djur kan därför kompletteras i efterhand i de fall det bedöms som lämpligt. Se även vägledning till T-Fjäd 8.

För **T-Fjäd 4** gäller dock följande:

- Under denna punkt ska kontrollmyndigheten summera ihop alla djur som berörs av avvikelser enligt kontrollpunkten Trspt 54. Den huvudsakliga orsaken till att fjäderfän inte anses vara i skick att transporteras är när djuren är skadade eller sjuka och inte kan röra sig själva utan smärta eller inte kan gå utan hjälp. Detta kan delvis uppskattas om kontrollen utförs vid ilastning på slakteri där djur tippas från transportlådorna direkt på ett transportband som leder dem till bedövning. Vid kontroll under transport kan man särskilt uppmärksamma om vingar eller ben är klämda mellan transportlådorna.

T-Fjäd 6. De minsta utrymmen per djur i lastutrymme eller behållare är uppfyllda för samtliga djur.

Kontrollera:

- Att samtliga djur i transporten har tillgång till minst det utrymme som framgår av bilaga 1.6 i Djurskyddsmyndighetens föreskrifter (DFS 2006:9) och allmänna råd om transport av levande djur. För internationella transporter (vägtransporter som kommer från annat land eller som påbörjas i Sverige men avslutas i annat land) gäller dock måttbestämmelserna i transportförordningen bilaga I kap VII.
- Om enstaka fjäderfän har det trångt ska du svara Nej på denna fråga.
- Att inga fåglar har lastats utanför lådorna i transportmedlet
- Att belägningsgraden i transportlådorna är anpassad till årstid och utomhustemperatur. Till exempel färre djur i varje låda vid hög utomhustemperatur.
- Vid transport av struts bör de nedersta 80 cm av väggarna vara täta. Fordon som kan godkännas för transport av hästar kan normalt användas även för transport av struts. Golvet bör då vara täckt med säckväv eller ett tjockt lager av packad halm eller spån, så att djuren inte halkar. I lastutrymmen där strutsar förvaras får inte finnas anordningar där djuren kan fastna.

T-Fjäd 7. Lastutrymme för transport av fjäderfä är utrustat med temperaturövervakning.

Kontrollera:

- Att temperaturövervakning finns i lastutrymme, vid såväl långa som kortare transporter. Temperaturindikatorer bör vara placerade så att hela utrymmet täcks in. Vid placeringen av transportlådorna i lastutrymmet ska särskild hänsyn tas till luftrörelser. Djurbeläggningen i lådorna ska anpassas till årstid och utomhustemperatur.
- Temperaturövervakning är ett generellt krav för långa transporter (se Trspt 62). Särskilt för transport av fjäderfä är det föreskrivet att, om temperaturövervakning finns i ett lastutrymme, kan det anses att kravet på att djuren ska vara lätt att inspektera är uppfyllt (se Trspt 32). Det är av praktiska skäl oftast omöjligt att okulärt besiktiga samtliga fjäderfä som transporteras i lådor staplade på varandra i många rader och våningar. Oftast kan endast djuren i de yttre behållarna ses. I dessa transporter blir alltså temperaturövervakning ett indirekt krav för att kunna uppfylla Trspt 32, oavsett transporttiden.

T-Fjäd 8. Ventilationen i lastutrymmet är anpassad till rådande utomhusklimat, behållarens material och körhastigheten (gäller transport i kapelltäckt fordon)

Kontrollera:

- Att rubricerat krav är uppfyllt. Särskilt i kapelltäckta fordon är det periodvis svårt att erhålla ett tillfredsställande klimat för djuren. För bedömning av ventilationssystemet se vägledning till Trspt 34.

Dödligheten av fjäderfä i transporten ökar både vid värme (värmekollaps) och vid kyla. Det är särskilt viktigt att djurens fjäderdräkt är acceptabel när de transporteras vintertid. Under dessa förhållanden ska särskilt transport av uttjänta värphöns uppmärksammas. Kontrollera att transportlådor med djuren har placerats stadigt och på ett sådant sätt att ventilationen runt dem inte hindras samt att djuren inte utsätts för drag. Fläktkapacitet, skötsel och mätinstrument i transporten ska noggrant kontrolleras. Denna fråga rör specifikt kapelltäckta fordon. Om du kontrollerar annan typ av fordon och anser att ventilationen inte är anpassad till de djur som transporteras ska du svara Nej på frågor Trspt 34 och eller Trspt 43.

Tänk på att dödligheten av fjäderfä vid transporten ofta har ett samband med ovarsam lastning av djur (döda djur i transporten har till exempel ofta högre procent vingbrott än övriga djur). Detta bör särskilt uppmärksammas av officiella veterinärer i sina slaktrapporter och bör även föranleda utökad kontroll av lastning av djuren vid aktuella produktionsanläggningar.

T-Fjääd 9. Lastutrymme för transport av dagsgamla kycklingar är utrustat med temperatur- och ventilationsreglering.

Kontrollera:

- Att lastutrymmet är försett med temperatur- och ventilationsreglering. I praktiken innebär kravet att mekaniskt ventilationssystem ska finnas. Med reglering av systemet menas att klimatförhållandena ska kunna styras, t ex reglering av temperatur och relativ fuktighet, beroende på behovet. Dessa funktioner ska kunna övervakas kontinuerligt från förarhyttan av föraren eller skötaren.

8.3.1 Tillägsvillkor för långa transporter av fjäderfä inom animalieproduktionen

T-Fjääd 10. Lämpligt foder och vatten finns i tillräckligt mängd i behållaren vid transport längre än 24 timmar (gäller för transporter av småkycklingar).

Kontrollera:

- Att foder och vatten finns i transporter av småkycklingar som överstiger 24 timmar. Nykläckta kycklingar får transporteras utan foder och vatten i 24 timmar under förutsättning att transporten avslutas inom 72 timmar efter kläckningen. Då är näringen i kycklingens gulesäck förbrukad. Kycklingarna får alltså vara högst 48 timmar gamla när transporten påbörjas om de ska transporteras i 24 timmar.

T-Fjääd 11. Lämpligt foder och vatten finns i tillräckligt mängd i behållaren vid transporter längre än 12 timmar exklusive i- och urlastning (gäller andra fjäderfän).

Kontrollera:

- Att foder och vatten finns vid transport av övriga fjäderfän som överstiger 12 timmar. Lastning och lossning av dessa fjäderfän ingår inte i dessa 12 timmar. Transporttiden här beräknas från och med att fjäderfän har lastats i behållare, tills lossning av fåglarna ur behållarna har påbörjats.

Tänk på att maximal transporttid för slaktdjur inom Sverige är åtta timmar, se i övrigt vägledning till Trspt 50.

1.4 Transport får, mufflonfår och get

T-FåGe 1. Totalt antal får, mufflonfår och getter i transporten.

T-FåGe 2. Totalt antal får, mufflonfår och getter som kunde kontrolleras i transporten.

T-FåGe 3. Antal får, mufflonfår och getter som påträffats döda vid kontrollen.

T-FåGe 4. Antal får, mufflonfår och getter som har bedömts ej vara i skick att transporteras.

T-FåGe 5. Totalt antal får, mufflonfår och getter i transporten som berörs av avvikelserna efter utförd kontroll.

Följ motsvarande anvisningar i djurbilaga Nötkreatur för kontrollpunkterna T-Nöt 1 till och med T-Nöt 5. Istället för nötkreatur ska alla djur av djurslagen får och getter räknas ihop här.

För bedömning av **T-Gris 4** tänk på att transport av får och getter i flervåningsplan kan leda till utökade skaderisker. Kontrollera noggrant att djuren inte kan fastna med ben eller klövar mellan våningsplanet och väggarna.

T-FåGe 6. De minsta utrymmen per djur i lastutrymme eller behållare är uppfyllda för samtliga djur.

Kontrollera:

- Att samtliga får och getter i transporten har tillgång till minst det utrymme som framgår av bilaga 1.2 i Djurskyddsmyndighetens föreskrifter (DFS 2006:9) och allmänna råd om transport av levande djur. Observera att för transport av köns mogna handjur av mufflonfår gäller andra måttutrymmen som ska vara anpassade efter det enskilda djurets storlek (se T-FåGe 12).
- Om enstaka djur har det trångt ska du svara Nej på denna fråga.
- För internationella transporter (vägtransporter som kommer från annat land eller som påbörjas i Sverige men avslutas i annat land) gäller dock måttbestämmelserna i transportförordningen bilaga I kap VII. Djurens fysiska tillstånd, transportens längd och väderleksförhållandena, i synnerhet höga yttre temperaturer, kan motivera att större utrymmen tillämpas för dessa transporter.

Kravet på transportutrymme för får varierar dels beroende på djurens storlek och dels på om de är klippta eller inte. Oklippta djur kan ha svårt att avge tillräcklig värme till omgivningen särskilt vid längre transporter.

T-FåGe 7. Krav på transport av dräktiga djur är uppfyllda.

För transporter som understiger 24 timmar gäller denna kontrollpunkt. För längre transporter se kontrollpunkt T-FåGe 16.

Kontrollera:

- Dräktiga får och getter anses vara i skick att transporteras om de har fler än 14 dagar kvar till förlossningen.
- Vid tveksamhet anteckna djurets identitetsnummer, djurägarens namn, adress och annan lämplig uppgift som behövs för att spåra datum för djurets seminering eller betäckning.
- Djur som berörs av denna avvikelseredovisas under T-FåGe 4.

T-FåGe 8. Samtliga lamm och killingar i transporten är en vecka gamla eller äldre.

Grundläggande krav för transport av nyfödda djur finns i vägledning till T-Nöt 8.

Kontrollera:

- Att samtliga lamm och killingar i transporten är minst 7 dagar gamla. Naveln ska dessutom vara helt läkt.
- Kontrollera djurens identitet vid tveksamheter. Lamm och killingar ska vara märkta så fort de flyttas från sitt födelseplatsnummer. Samtliga djur, oavsett ålder, ska därför vara märkta när de transporteras.
- Djur som berörs av denna avvikelseredovisas under T-FåGe 4.

T-FåGe 9. Transporterade moderdjur är minst en vecka gångna efter förlossningen.

Kontrollera:

- Moderdjur anses vara i skick att transporteras tidigast sju dagar efter förlossningen.
- Vid tveksamhet anteckna djurets identitetsnummer, djurägarens namn, adress och annan lämplig uppgift som behövs för att spåra datumet för lamningen.
- Djur som berörs av denna avvikelseredovisas under T-FåGe 4.

T-FåGe 10. Mjölkande får och getter mjölkas med ett intervall om ca 12 timmar.

Kontrollera:

- Att mjölkande får och getter som transporteras utan sin avkomna mjölkas/har mjölkats minst var 12:e timme. Kravet på mjölkning av djur före ilastning är inte tydligt uttalat i föreskrifterna (jämför T-Nöt 14). Transportören måste dock försäkra sig om när dessa djur mjölkades sist (före ilastningen) för att kunna planera sin transport utan att 12-timmarsregeln eftersätts. Vid tveksamheter kolla om transportörens uppgifter stämmer med uppgifter om vilotider uppgivna i färdjournal (avsnitt 4) eller transporthandlingar.
- Djur som berörs av denna avvikelseredovisas under T-FåGe 4.

T-FåGe 11. Könsmogna handjur av mufflonfår transporteras individuellt.

Kontrollera:

- Att könsmogna handjur av mufflonfår alltid transporteras individuellt, oavsett de allmänna anvisningar och undantag som behandlades i Trspt 48. En rekommendation är att även övriga mufflonfår transporteras individuellt.
När dessa djur transporteras i behållare gäller särskilda regler, se nästa kontrollpunkt.

T-FåGe 12. Behållare för transport av mufflonfår är utformad enligt föreskrifterna.

Denna kontrollpunkt av måttföreskrifter ersätter T-FåGe 6 vid transport avseende könsmogna handjur av mufflonfår.

Kontrollera:

- När könsmogna handjur av mufflonfår transporteras i individuella behållare ska dessa vara utformade på ett sådant sätt att skaderiskerna för djuren minimeras (madrasserat tak och ventilationshål eller spalter som djuren inte kan fastna i med hornen eller klövarna). Behållarna ska även vara försedda med luckor på båda kortsidorna för utfodring och vattning.
- För dessa behållare finns inga generella måttkrav. Behållarna ska vara anpassade efter det enskilda djurets storlek, enligt följande
  - bredd: 0,1 – 0,2 m större än djurets största kroppsbredd
  - längd: tillräcklig längd som medger att djuret utan hinder kan ligga ned, resa sig samt stå med halsen sträckt framåt
  - höjd: tillräcklig höjd så att djurets högsta punkt vid naturlig ställning inte vidrör taket.

T-FåGe 13. Getter som inte tidigare hållits i samma grupp transporteras individuellt.

Kontrollera:

- Att getter som inte tidigare hållits tillsammans transporteras individuellt. Denna regel är ett förtydligande av kontrollpunkten Trspt 48. Getter har starkt utpräglad rangordning och dominans. Sammanföring av djur som inte är vana vid varandra leder i de flesta fall till konfrontationer mellan djuren med stor risk för skador.

8.4.1 Tilläggsvillkor för långa transporter av får, mufflonfår och getter

Om transportmedlet uppfyller tilläggsbestämmelserna för långa transporter (överstigande åtta timmar) gäller följande regler för transport av får, getter och mufflonfår. Tänk på att maximal transporttid för slaktdjur inom Sverige är åtta timmar, se i övrigt vägledning till Trspt 50. Vid transport som sker i ekonomisk verksamhet ska transportören även vara godkänd för långa transporter.

Ventilationen i transportmedlet är ett kritiskt moment under viloperioderna, och måste fungera oberoende av fordonets motor eller om fordonet rör sig eller inte, se kontrollpunkt Trspt 61. En förutsättning för att kravet i T-FåGe 14 och T-FåGe 15 ska anses vara uppfyllt är att frågan Trspt 61 har besvarats positivt (d v s svarat *Ja* eller *Ej aktuellt*). I annat fall kan djuren i trans-

portmedlet utsätts för lidande på grund av bristande ventilation vilket inte kan betraktas som godtagbar vila för djuren.

T-FåGe 14. Icke avvanda lamm och killingar får, efter 9 timmars transport, vatten, foder (vid behov) och vila i minst 1 timme.

Kontrollera:

- Att icke avvanda lamm och killingar ska kunna vila minst en timme efter nio timmars transport. Med icke-avvanda menas djur som diar eller utfodras med mjölk. Med vila menas att transporten avbryts (fordonet parkeras). Under viloperioden ska djuren erbjudas vatten, och foder om det bedöms nödvändigt. Observera att unga djur kan behöva foder och vatten betydligt oftare bland annat är de känsliga för uttorkning (vid till exempel höga temperaturer eller diarréer).

Transporten kan därefter fortsätta i ytterligare nio timmar. Under det första avbrottet kan djuren vara kvar på fordonet. Står fordonet på en färja räknas denna tid inte som vila.

När denna tid gått ut (18 timmars transport plus ett avbrott för vila) ska djuren lastas av för minst 24 timmars vila. Vid internationella transporter ska djuren vila på en godkänd kontrollstation för får och getter (tidigare kallad mellanstation). Då ingen godkänd kontrollstation finns i Sverige kan lossning av icke avvanda lamm och killingar inte ske vid internationella transporter, och maxtiden för dessa är alltså 18 timmar plus ett avbrott för vila i minst en timme.

Vid transporter inom Sverige kan djuren lastas av för vila på annan plats än en kontrollstation.

Niotimmarsregeln kan förlängas med högst två timmar om bestämmelseorten kan nå inom denna tid. Elva timmars transport utan vila för icke avvanda lamm eller killingar är då en gräns som aldrig får överskridas.

- Kontrollera i färdjournalen, avsnitt Planering, eller i transporthandlingarna att färden är planerad och utförs enligt ovanstående. Kontrollera att färdjournalen har godkänd och stämplad av myndighet (Jordbruksverket för nationella transporter).
- Att frågan Trspt 61 besvarats med *Ja* eller *Ej aktuell*.

T-FåGe 15. Övriga djur får, efter 14 timmars transport, minst en timmes vila, vatten och vid behov foder.

Kontrollera:

- Att avvanda får, getter och mufflonfår transporteras i högst 14 timmar. Kontrollera i färdjournalen, avsnitt Planering, eller i transporthandlingarna att färden är planerad och utförs enligt denna regel.
- Efter 14 timmars transport ska samtliga djur vila i minst en timme samt erbjudas vatten och vid behov utfodras. Under detta avbrott får djuren vara kvar i transporten. Därefter får

transporten fortsätta i högst 14 timmar. När denna tid gått ut (28 timmars transport plus ett avbrott för vila) ska djuren lastas av. Vid internationella transporter ska djuren vila på en godkänd kontrollstation för får och getter (tidigare kallad mellanstation). Då ingen godkänd kontrollstation finns i Sverige kan lossning av övriga får och getter inte ske vid internationella transporter, och maxtiden för dessa är alltså 28 timmar plus ett avbrott för vila i minst en timme.

Vid transporter inom Sverige kan djuren lastas av för vila på annan plats än en kontrollstation.

- Ovanstående transporttider kan förlängas med högst två timmar om bestämmelseorten kan nås inom denna tid. 16-timmars transport utan vila är då en gräns som aldrig får överskridas.
- Att djur som lastas av enligt föregående punkt erbjuds vatten och foder, samt vila i minst 24 timmar, kontrollera planerad färd i färdjournalen eller i transporthandlingarna.
- Att frågan Trspt 61 besvarats med *Ja* eller *Ej aktuellt*.

T-FåGe 16. Om dräktiga får eller getter transporteras vid mer än dygnslånga transporter är det minst 6 veckor kvar till beräknad förlossning.

Kontrollera:

- Att inga dräktiga får eller getter har mindre än 6 veckor kvar till beräknad förlossning.
- Vid tveksamhet anteckna djurets identitetsnummer, djurägarens namn, adress och annan lämplig uppgift som behövs för att spåra datum för djurets seminering eller betäckning.
- Djur som berörs av denna avvikelseredovisas under T-FåGe 4.

1.5 Transport häst

Denna bilaga kan användas vid till exempel transport av tama hästar, åsnor, mulor, mulåsnor m fl tama hästdjur.

I regelverket kring transport av hästar använder man begreppen *registrerade hästar* och *oregistrerade hästar*. Alla hästar ska vara registrerade idag och försedda med hästpass. Beträffande transportlagstiftningen betraktas dock hästar som körs till slakt alltid som oregistrerade.

Hästpasset brukar inte finnas tillgängligt för nyfödda djur, normalt tar det mellan 6 och upp till tio månader innan ett föl erhåller ett eget hästpass. Föl utan pass kan betraktas som registrerad häst om moderdjuret har hästpass och medföljer vid transport.

För att transporten ska kunna betraktas som ”transport av registrerade hästar” ska samtliga hästar i transporten vara försedda med hästpass. D v s om samtliga hästar utom en har hästpass räknas hela transporten som ”oregistrerade hästar”.

T-Häst 1. Totalt antal hästdjur i transporten.

T-Häst 2. Totalt antal hästdjur som kunde kontrolleras i transporten.

T-Häst 3. Antal hästdjur som påträffats döda vid kontrollen.

T-Häst 4. Antal hästdjur som har bedömts ej vara i skick att transporteras.

T-Häst 5. Totalt antal hästdjur i transporten som berörs av avvikelserna efter utförd kontroll.

Följ motsvarande anvisningar i djurbilaga Nötkreatur för kontrollpunkterna T-Nöt 1 till och med T-Nöt 5. Istället för nötkreatur ska alla hästdjur räknas här, d v s hästar, åsnor, mulor, mul-åsnor m fl tama hästdjur.

T-Häst 6. De minsta utrymmen per djur i lastutrymme eller behållare är uppfyllda för samtliga djur.

Kontrollera:

- Att samtliga hästdjur i transporten har tillgång till minst det utrymme som framgår av bilaga 1.1 i Djurskyddsmyndighetens föreskrifter (DFS 2006:9) och allmänna råd om transport av levande djur. För internationella transporter (vägtransporter som kommer från annat land eller som påbörjas i Sverige men avslutas i annat land) gäller dock måttbestämmelserna i transportförordningen bilaga I kap VII.
- Om enstaka hästdjur har det trångt ska du svara Nej på denna fråga.
- Lastutrymmet för hästar kan endast godkännas om fordonet har ett våningsplan. Hästar får inte transporteras i fordon försedda med mer än ett våningsplan. Förvaras hästdjur i fordon med flervåningssystem ska utrymmena underkännas oavsett måtten.

För internationella transporter kan flervåningsbilar dock godkännas om hästarna lastas i det nedre däckets samt att inga djur (hästar eller andra djurslag) lastas på de övre däckerna under samma transport. Den minsta inre höjden ska då vara minst 75 cm högre än det största djurets mankhöjd.

- Kravet på transportutrymme för hästdjur är styrt av djurens ålder och storlek. Beroende på deras fysiska tillstånd, transportens längd och väderleksförhållandena kan utrymmet behöva ökas ytterligare. Föl (0-6 månader) och unghästar (6-24) månader ska kunna ligga ner under transporter som varar längre än åtta timmar.
- Mer utförlig rekommendation om lämpliga utrymmen som är beräknade utifrån djurens mankhöjd finns i bilaga 9.1 i denna vägledning. Måtten i denna bilaga är inte bindande men användas som vägledande/rekommendationer.

T-Häst 7. Krav på transport av dräktiga hästdjur är uppfyllda

För transporter som understiger 24 timmar gäller denna kontrollpunkt. För längre transporter se kontrollpunkt T-Häst 18.

Kontrollera:

- Dräktiga hästdjur anses vara i skick att transporteras om de har fler än 35 dagar kvar till beräknad förlossning. Vid tveksamhet anteckna djurets identitetsnummer, djurägarens namn, adress och annan lämplig uppgift som behövs för att spåra datum för djurets seminerings eller parning.
- För transporter i ekonomisk verksamhet är registrerade ston undantagna från denna regel om de ständigt åtföljs av en skötare som ägnar sig åt dem under transporten och om syftet med transporten är att förbättra hälsan och välbefinnandet vid födseln (båda dessa krav ska vara uppfyllda för att tillåta transport av högdräktiga ston).
- Djur som berörs av denna avvikelseredovisas under T-Häst 4.

T-Häst 8. Samtliga föl i transporten är en vecka gamla eller äldre.

Grundläggande krav för transport av nyfödda djur finns i vägledning till T-Nöt 8.

Kontrollera:

- Att samtliga föl i transporten är minst 7 dagar gamla. Naveln ska dessutom vara helt läkt.
- Undantag från detta krav görs om föl transporteras tillsammans med registrerat sto och djuren ständigt åtföljs av en skötare under transporten (båda dessa regler ska vara uppfyllda för att tillåta transporten av föl yngre än 7 dagar och eller med naveln som inte är helt läkt)
- Alla hästar ska ha hästpass, om inte gäller transportreglerna för oregistrerade hästar.
- Djur som berörs av denna avvikelseredovisas under T-Häst 4.

T-Häst 9. Samtliga föl hålls lösgående i transportmedlet.

Kontrollera:

- Att föl inte binds upp i transporten. En grundregel är att hästarna ska bära grimma vid transporten. Det är dock acceptabelt att transportera föl och unghästar som är yngre än åtta månader utan grimma, som kan utgöra en skaderisk för djuren.

T-Häst 10. Transporterade ston är minst en vecka gångna efter förlossningen.

Kontrollera:

- Ston anses vara i skick att transporteras tidigast sju dagar efter förlossningen.
- För transporter i ekonomisk verksamhet är registrerade ston undantagna från denna regel om de ständigt åtföljs av en skötare som ägnar sig åt dem under transporten och om syftet med transporten är att förbättra hälsan och välbefinnandet vid födseln (båda dessa krav ska vara uppfyllda för att tillåta transporten av högdräktiga ston).
- Djur som berörs av denna avvikelseredovisas under T-Häst 4.

T-Häst 11. Uppbindning av hästar sker enligt föreskrifterna.

Kontrollera:

- Hästar som är vana vid hantering (till exempel ledas i grimma), bär grimma under transporten. Det är dock acceptabelt att transportera föl och unghästar som är yngre än åtta månader utan grimma, som kan utgöra en skaderisk för djuren.
- Om hästarna hålls bundna i transporten ska de bindas med ett löpande grimskafte. Alternativt ska de bindas på ett sådant sätt att de inte kan ligga ner. Hästar yngre än 24 månader ska dock kunna ligga ner om transporttiden överstiger åtta timmar. Mellanväggarna i utrymme där dessa hästar kan ligga ner bör då vara täta ner till golvet.

T-Häst 12. Transport av hästar i grupp sker enligt föreskrifterna.

Kontrollera:

- Att, när hästar transporteras i grupp, ska hästarna i samma grupp inte vara fientliga mot varandra. Hästarna bör vara vana vid varandra och hållas i små grupper om högst 4-5 djur. Bakhovarna ska vara oskodda, framhovarna bör vara oskodda.
- Vid längre transporter bör hästar transporteras individuellt, med undantag för ston som får transporteras med sin icke avvanda avkomma.

T-Häst 13. Stödbom i släpfordon (avsett för användning med personbil) finns och är placerat på ett korrekt sätt.

Kontrollera:

- Att stödbom finns i hästtransport avsett att dras av en personbil, under förutsättning att hästarna placeras i färdriktningen i transporten. Bommen ska snabbt kunna avlägsnas vid en olycka eller liknande.
- Att bommen är placerad framför hästarna i bughöjd minst 0,6 m från väggen. För en medelstor häst bör bommen vara fäst på cirka 1.2 meters höjd.

T-Häst 14. Skiljeväggar och bås är lämpligt utformade.

Kontrollera:

- Att spiltor eller bås är utformade så att djuren skyddas mot stötar. Skiljeväggar ska kunna placeras i olika lägen så att avdelningarnas storlek kan anpassas efter djurens behov (till exempel att kunna ligga ner vid längre transporter), storlek, antal mm.
- Att skiljeväggar finns i spiltans hela längd om hästarna placeras i bredd. Skiljeväggarnas bredd ska tillåta att hästarna står i naturlig ställning i spiltan samt att de ska kunna bredda bakbensställningen.

T-Häst 15. De särskilda transportreglerna för tävlingshästar inom Norden är uppfyllda.

Till skillnad från vanliga transporter av hästar behöver tävlingshästar inte ha hälsointyg och veterinärbesiktning inför internationella transporter och gränspassager när de transporteras mel-

lan Sverige, Danmark, Finland och Norge. För att slippa dessa intyg och besiktning gäller dock att nedanstående krav är uppfyllda.

Kontrollera:

- Att hästarna har hästpass
- Att syftet med transporten är att delta i en av följande tävling: travtävling, galopptävling, hopptävling, dressyrtävling, fälttävlan, körtävling, distansritt, riddtävling med islandshästar eller tävling i westernridning.
- Att hästen är utanför Sveriges gränser högst fem dagar före första tävlingsdagen och högst fem dygn efter hästens sista tävlingsdag.
- Att följande handlingar finns tillgängliga vid transport *till* tävling (om hälsointyg och veterinärbesiktning saknas)
  - handling som styrker hästens deltagande i tävling, till exempel en tävlingsanmälan eller startlista
  - hästpass
- Att följande handlingar finns tillgängliga vid transport *från* tävling (om hälsointyg och veterinärbesiktning saknas)
  - deltagarbevis som överdomaren eller tävlingsveterinär har undertecknat
  - hästpass
- Om hästen inte kunnat delta i tävlingen (t ex om den har underkänts vid besiktning före tävlingen) gäller inte ovanstående undantag. Hästar som saknar deltagarbevis måste därför besiktas av officiell veterinär tidigast 24 timmar innan transporten. Den officiella veterinären ska då försäkra sig om att hästen är lämplig att transporteras genom att besiktiga hästen och utfärda ett hälsointyg inför gränspassage.

8.5.1 Tilläggsvillkor för långa transporter av hästdjur

Om transportmedlet uppfyller tilläggsbestämmelserna för lång transport (överstigande åtta timmar) gäller följande regler för transport av hästdjur. Tänk på att maximal transporttid för slaktdjur inom Sverige är åtta timmar, se i övrigt vägledning till Trspt 50. Vid transport som sker i ekonomisk verksamhet ska transportören även vara godkänd för långa transporter.

Ventilationen i transportmedlet är ett kritiskt moment under viloperioderna, och måste fungera oberoende av fordonets motor eller om fordonet rör sig eller inte, se kontrollpunkt Trspt 61. En förutsättning för att kravet i T-Häst 16 och T-Häst 17 ska anses vara uppfyllt är att frågan Trspt 61 har besvarats positivt (d v s svarat *Ja* eller *Ej aktuellt*). I annat fall kan djuren i transportmedlet utsättas för lidande på grund av bristande ventilation vilket inte kan betraktas som godtagbar vila för djuren.

För registrerade hästar i ekonomisk verksamhet gäller, vid internationella transporter, inga begränsningar av transporttid eller regler för vattning och utfodring (se transportförordningen EG nr 1/2005 bilaga I kap V). Vid dessa transporter får transportören själv avgöra hur länge djuren ska transporteras och hur de ska skötas. Avlastning och vila behöver inte heller ske på godkänd kontrollstation.

T-Häst 16. Icke avvanda föl får, efter 9 timmars transport, vatten, foder (vid behov) och vila i minst 1 timme.

Kontrollera:

- Att icke avvanda föl ska kunna vila minst en timme efter nio timmars transport. Med icke-avvanda menas föl som diar eller utfodras med mjölk. Med vila menas att transporten avbryts (fordonet parkeras). Under viloperioden ska djuren erbjudas vatten, och foder om det bedöms nödvändigt. Observera att unga djur kan behöva foder och vatten betydligt oftare bland annat är de känsliga för uttorkning (vid till exempel höga temperaturer).
- Transporten kan därefter fortsätta i ytterligare nio timmar. Under det första avbrottet kan djuren vara kvar på fordonet. Står fordonet på en färja räknas denna tid inte som vila

När denna tid gått ut (18 timmars transport plus ett avbrott för vila) ska djuren lastas av för minst 24 timmars vila.

- *Niotimmarsregeln* kan förlängas med högst två timmar om bestämmelseorten kan nå inom denna tid. Elva timmars transport utan vila för icke avvanda föl är då en gräns som aldrig får överskridas.
- Kontrollera i färdjournalen (endast för oregistrerade hästar), avsnitt Planering eller transporthandlingarna att färden är planerad och utförs enligt ovanstående. Kontrollera även att färdjournalen är godkänd och stämplad av myndigheten (Jordbruksverket för nationella transporter)
- Att frågan Trspt 61 besvarats med *Ja* eller *Ej aktuell*.

T-Häst 17. Avvanda och registrerade hästdjur får, efter 14 timmars transport, minst en timmes vila, vatten och vid behov foder.

Denna kontrollpunkt gäller endast för transporter som påbörjas och avslutas inom Sverige.

Kontrollera:

- Att avvanda hästdjur transporteras i högst 14 timmar. Kontrollera (om transporten sker i ekonomisk verksamhet) i transporthandlingarna, att färden är planerad och utförs enligt denna regel.
- Efter 14 timmars transport ska samtliga djur vila i minst en timme samt erbjudas vatten och vid behov utfodras. Under detta avbrott får djuren vara kvar i transporten. Därefter får transporten fortsätta i högst 14 timmar.
- Ovanstående transporttider kan förlängas med högst två timmar om bestämmelseorten kan nå inom denna tid. Sexton timmars transport utan vila är då en gräns som aldrig får överskridas.
- Att när denna tid gått ut (28 timmars transport plus ett avbrott för vila) ska djuren lastas av och erbjuds vatten och foder, samt vila i minst 24 timmar.
- Att frågan Trspt 61 besvarats med *Ja* eller *Ej aktuellt*.

T-Häst 18. Om dräktiga hästdjur transporteras vid mer än dygnslånga transporter är det minst 6 veckor kvar till beräknad förlossning.

Kontrollera:

- Att inget dräktigt sto har mindre än 6 veckor kvar till beräknad förlossning.
- Vid tveksamhet anteckna djurets identitetsnummer, djurägarens namn, adress och annan lämplig uppgift som behövs för att spåra datum för djurets seminering eller betäckning.
- Djur som berörs av denna avvikelse redovisas under T-Häst 4.

T-Häst 19. Tama, oregistrerade hästdjur och slakthästar transporteras under högst 24 timmar.

Kontrollera:

- Att hästdjur som inte är registrerade (i praktiken slakthästar) transporteras under högst 24 timmar.
- För dessa transporter som tillåts i högst 24 timmar gäller att hästarna ska vattnas, och om nödvändigt utfodras, var åttonde timme. När denna tid har gått måste djuren lastas av för vila i minst 24 timmar innan transporttiden får fortsätta.
- Denna tid kan förlängas med två timmar om bestämmelseorten kan nås inom denna tid (26 timmars transporttid får därför aldrig överskridas för slakthästar).

1.6 Transport ren

T-Ren 1. Totalt antal renar i transporten.

T-Ren 2. Totalt antal renar som kunde kontrolleras i transporten.

T-Ren 3. Antal renar som påträffats döda vid kontrollen.

T-Ren 4. Antal renar som har bedömts ej vara i skick att transporteras.

T-Ren 5. Totalt antal renar i transporten som berörs av avvikelserna efter utförd kontroll.

Följ motsvarande anvisningar i djurbilaga Nötkreatur för kontrollpunkterna T-Nöt 1 till och med T-Nöt 5. Istället för nötkreatur ska alla djur av djurslag ren räknas ihop här.

T-Ren 6. De minsta utrymmen per djur i lastutrymme eller behållare är uppfyllda för samtliga djur.

Kontrollera:

- Att samtliga renar i transporten har tillgång till minst det utrymme som framgår av bilaga 1.4 i Djurskyddsmyndighetens föreskrifter (DFS 2006:9) och allmänna råd om transport av levande djur.

- Om enstaka djur har det trångt ska du svara Nej på denna fråga.

Höjden i transportutrymmet ska vara anpassad efter storleken på djuren. Renar ska alltid kunna stå i transporten med huvudet lyft i naturlig ställning.

T-Ren 7. Krav på transport av dräktiga renar är uppfyllda.

För transporter som understiger 24 timmar gäller denna kontrollpunkt. För längre transporter se kontrollpunkt T-Ren 20.

Kontrollera:

- Dräktiga renar anses vara i skick att transporteras om de har fler än 23 dagar kvar till förlossningen.
- Vid tveksamhet anteckna djurets identitetsnummer om märkning finns (oftast endast djurparksdjur som är märkta), och annan lämplig uppgift som behövs för att spåra djurets datum för seminering eller betäckning.
- Djur som berörs av denna avvikelse redovisas under T-Ren 4.

T-Ren 8. Samtliga kalvar i transporten är en vecka gamla eller äldre.

Kontrollera:

Grundläggande krav för transport av nyfödda djur finns i vägledning till T-Nöt 8.

Kontrollera:

- Att samtliga renkalvar i transporten är minst 7 dagar gamla. Naveln ska dessutom vara helt läkt.
- Djur som berörs av denna avvikelse redovisas under T-Ren 4.

T-Ren 9. Transporterade moderdjur är minst en vecka gångna efter förlossningen.

Kontrollera:

- Moderdjur anses vara i skick att transporteras tidigast sju dagar efter förlossningen.
- Vid tveksamhet se Trspt 7.
- Djur som berörs av denna avvikelse redovisas under T-Ren 4.

T-Ren 10. Behållaren är lämpligt konstruerad så att djuren inte kan fastna eller skada sig, samt är försedd med god ventilation.

Kontrollera:

- Transportmedel för renar kan ha ett eller fler våningsplan. Släpfordon kopplat till personbil (fordon med totalvikt av högst 3.5) ton ska inte ha mer än ett våningsplan. Vid transport i släpvagn efter en personbil ska risk för avgasförgiftning beaktas, särskilt vid tomgångskörning av bilen.

- Behållare avsett för transport av ren ska ge djuren god ventilation. Kontrollera särskilt att dessa spalter inte utgör en skaderisk om djuren kan fastna med hornen eller klövarna. Ventilationsspalterna bör vara reglerbara, ca 25 mm breda och placeras med ett mellanrum om 80 mm. Ventilationsspalter i taket bör vara 10-20 mm breda. Insidan av väggarna ska vara släta så att djuren inte kan fastna och skada sig. Behållarens främre gavel ska alltid vara tät.

T-Ren 11. Samtliga djur transporteras lösgående.

Kontrollera:

- Transport av bundna eller infängslade eller på annat sätt bundna renar är inte tillåten.

T-Ren 12. Djuren är lämpligt grupperade efter storlek/hornstorlek och kondition.

Kontrollera:

- Att renar transporteras i grupper som är så homogena som möjligt. Djur i dålig kondition ska inte transporteras med övriga djur. Lämplig gruppering ska göras också med avseende på djurens storlek och hornstorlek. Djur av avsevärt olika storlek ska inte transporteras i samma grupp.

T-Ren 13. Transporterade renar har inte basthorn.

Kontrollera:

- Basthorn är horn som är rikt försedda med kärl och nerver på ytan. Transport av renar med basthorn kan därför medföra lidande för djuren och är inte tillåten.
- Djur som berörs av denna avvikelseredovisas under T-Ren 4.

T-Ren 14. Renar med stora hornkronor transporteras individuellt.

Kontrollera:

- Se även T-Ren 12. Djur med stora hornkronor utgör en klar skaderisk för andra djur med mindre hornkronor och för sig själva.

T-Ren 15. Hornen på sarvar som transporteras i grupp till slakt sågas av före transporten.

Kontrollera:

- Sarv är ett samiskt ord för rentjur. När dessa transporteras i grupp till slakt ska hornen sågas av före transporten.

T-Ren 16. Utomhustemperaturen under hela transporttiden har understigit + 18 grader Celsius.

Kontrollera:

- Varm utomhustemperatur är en betydande stressfaktor vid transport av renar. Plus 18 grader Celsius är en övre gräns som inte får överskridas under hela transporten.

Renar är utpräglade arktiska djur. De har en mycket tät päls som isolerar mycket bra, bättre än hos andra hjortdjur. Redan i september är pälsens isolerande förmåga likvärdig med vinterpäls. Dessutom har de ett tjockt fettlager under pälsen. Risk för överhettning vid högre temperaturer ska därför alltid undvikas. Renar har säregna strategier för att hantera överhettningstillstånd, som till exempel att tvärstanna och kasta sig i snön för att kyla ner kroppen, vilket naturligtvis inte är möjligt under en transport.

T-Ren 17. Lastning av renar har påbörjats först sedan alla djur har samlats och andra arbetsmoment avslutats.

Kontrollera:

- Kraven är till för att minimera så mycket som möjligt av transporttiden. Renar är stresskänsliga djur. Drivning och samling av renar måste därför ske med stor försiktighet inför en transport.

8.6.1 Tilläggsvillkor för långa transporter av renar

Om transportmedlet uppfyller tilläggsbestämmelserna för långa transporter (överstigande åtta timmar) gäller följande regler för transport av renar. Tänk på att maximal transporttid för slaktdjur inom Sverige är åtta timmar, se i övrigt vägledning till Trspt 50. Vid transport som sker i ekonomisk verksamhet ska transportören även vara godkänd för långa transporter.

Ventilationen i transportmedlet är ett kritiskt moment under nedanstående viloperioder, och måste fungera oberoende av fordonets motor eller om fordonet rör sig eller inte, se kontrollpunkt Trspt 61. En förutsättning för att kravet i T-Ren 18 och T-Ren 19 ska anses vara uppfyllt är att frågan Trspt 61 har besvarats positivt (d v s svarat *Ja* eller *Ej aktuellt*). I annat fall kan djuren i transportmedlet utsättas för lidande på grund av bristande ventilation vilket inte kan betraktas som godtagbar vila för djuren.

T-Ren 18. Icke avvanda kalvar får, efter 9 timmars transport, vatten, foder (vid behov) och vila i minst 1 timme.

Kontrollera:

- Att icke avvanda renkalvar ska kunna vila minst en timme efter nio timmars transport. Med icke-avvanda menas djur som diar eller utfodras med mjölk. Med vila menas att transporten avbryts (fordonet parkeras). Under viloperioden ska djuren erbjudas vatten, och foder om det bedöms nödvändigt. Observera att unga djur kan behöva foder och vatten betydligt oftare bland annat är de känsliga för uttorkning (vid till exempel höga temperaturer eller diarréer).

Transporten kan därefter fortsätta i högst fyra timmar (Observera nästa kontrollpunkt om maxgräns om 15 timmar för renar). Under det första avbrottet kan djuren vara kvar på fordonet. Står fordonet på en färja räknas denna tid inte som vila.

- *Niotimmarsregeln* kan förlängas med högst två timmar om bestämmelseorten kan nås inom denna tid. Elva timmars transport utan vila för icke avvanda renkalvar är då en gräns som aldrig får överskridas.

- Kontrollera i transporthandlingarna att färden är planerad och utförs enligt ovanstående.
- Att frågan Trspt 61 besvarats med *Ja* eller *Ej aktuell*.

T-Ren 19. Transporttiden från avsändningsorten till bestämmelseorten understiger 15 timmar.

Kontrollera:

- Högsta tillåtna transporttid för renar (utan urlastning för vila) är 15 timmar. Uppehållen ska vara så få och korta som möjligt. Efter 15 timmar ska djuren lastas av och erbjudas vatten och foder samt vila i minst 24 timmar innan transporten kan återupptas. Djuren ska vattnas och utfodras om det är nödvändigt under viloperioderna.

T-Ren 20. Om dräktiga renar transporteras vid mer än dygnslånga transporter är det minst 6 veckor kvar till beräknad förlossning.

Kontrollera:

- Kontrollera att ingen dräktigt vaja (renko) har mindre än 6 veckor kvar till beräknad förlossning.
- Vid tveksamhet anteckna djurets identitetsnummer om märkning finns (oftast endast djurparksdjur är märkta), och annan lämplig uppgift som behövs för att spåra djurets datum för seminering eller parning.
- Djur som berörs av denna avvikelse redovisas under T-Ren 4.

1.7 Transport kanin

Vissa grunduppgifter om kontroll av transport av kaniner rapporteras årligen till EU. Checklistan för detta djurslag är mycket begränsad. I den nationella lagstiftningen ingår en bilaga med måttbestämmelser (se kontrollpunkt T-Kan 6) samt en generell regel om att

- *förhållandena under transporten av kanin ska anpassas till de olika djurens behov, samt*
- *diande ungar ska transporteras tillsammans med modern.*

T-Kan 1. Totalt antal kaniner i transporten.

T-Kan 2. Totalt antal kaniner som kunde kontrolleras i transporten.

T-Kan 3. Antal kaniner som påträffats döda vid kontrollen.

T-Kan 4. Antal kaniner som har bedömts ej vara i skick att transporteras.

T-Kan 5. Totalt antal kaniner i transporten som berörs av avvikelserna efter utförd kontroll.

Följ motsvarande anvisningar i djurbilaga Nötkreatur för kontrollpunkterna T-Nöt 1 till och med T-Nöt 5. Istället för nötkreatur ska alla djur av djurslag kanin räknas ihop här.

För **T-Kan 4** gäller följande. Kaniner anses inte vara i skick att transporteras om de är:

- dräktiga moderdjur om 90 % eller mer av dräktighetstiden redan har gått
- hondjur som har fött den senaste veckan
- nyfödda kaniner om naveln ännu inte är helt läkt samt
- djur som i övrigt berörs av avvikelserna i Trspt 54 (till exempel sjuka och skadade djur)

T-Kan 6. De minsta utrymmen per djur i lastutrymme eller behållare är uppfyllda för samtliga djur.

Kontrollera:

- Att samtliga kaniner i transporten har tillgång till minst det utrymme som framgår av bilaga 1.12 i Djurskyddsmyndighetens föreskrifter (DFS 2006:9) och allmänna råd om transport av levande djur. Samtliga djur ska ha ett minsta godkänt utrymme, om enstaka kaniner har det trångt ska du svara Nej på denna fråga.

1.8 Transport övriga djur

För andra djur saknas djurslagsspecifika regler i transportförordningen. I Djurskyddsmyndighetens föreskrifter (DFS 2006:9) och allmänna råd om transport av levande djur finns dock en rad nationella regler och måttbestämmelser för transport av övriga djur, till exempel hund, katt, hjortdjur, vildsvin, räv, mink, iller m fl. Använd den allmänna delen av checklistan för att bedöma transportmedlet, djurens välfärd under transport mm. I Djurskyddsmyndighetens föreskrifter mm om transport av levande djur, L5 kap 6 finns allmänna bestämmelser som rör alla transporter och specifika regler för några djurslag.

För transporter som inte detaljregleras i förordningen tillämpas de nationella reglerna inom Sverige även för transporter som kommer från en annan medlemsstat (inom EU) eller tredje land (utanför EU). Vilda djur och andra djur än de vanliga lantbruksdjuren ska när det är lämpligt åtföljas av handlingar som anger hur djuren ska utfodras, vattnas och skötas. Transportmedlet eller behållaren ska vid behov förses med anslag som anger om djuren är vilda, lättskrämde eller farliga.

T-Övr 1. Totalt antal övriga djur i transporten.

T-Övr 2. Totalt antal övriga djur som kunde kontrolleras i transporten.

T-Övr 3. Antal övriga djur som påträffats döda vid kontrollen.

T-Övr 4. Antal övriga djur som har bedömts ej vara i skick att transporteras.

T-Övr 5. Totalt antal övriga djur i transporten som berörs av avvikelserna efter utförd kontroll.

Följ motsvarande anvisningar i djurbilaga Nötkreatur för kontrollpunkterna T-Nöt 1 till och med T-Nöt 5. Istället för nötkreatur ska alla djur av respektive djurslag räknas ihop här. Ett mi-

nimikrav är att dessa djur ska vara ryggradsdjur. För övriga icke ryggradsdjur tillämpas inte transportlagstiftningen.

För **T-Övr 4** gäller följande. Djur anses inte vara i skick att transporteras om de är:

- dräktiga moderdjur om 90 % eller mer av dräktighetstiden redan har gått. Dock gäller följande för hund och katt: dräktiga hundar och katter är inte i skick att transporteras om transporten sker inom två veckor före beräknad förlossning
- hondjur som har fött den senaste veckan
- hundar och katter under åtta veckor, om de inte åtföljs av moderjuret
- nyfödda djur som inte kan förse sig själva med mat och som inte åtföljs av sin moder
- nyfödda djur om naveln ännu inte är helt läkt
- hjortdjur (andra än ren) med basthud
- djur som i övrigt berörs av avvikelserna i Trspt 54 (till exempel sjuka och skadade djur).

T-Övr 6. De minsta utrymmen per djur i lastutrymme eller behållare är uppfyllda för samtliga djur.

Denna kontrollpunkt gäller endast för de djurslag som är upptagna i Djurskyddsmyndighetens föreskrifter (DFS 2006:9) och allmänna råd om transport av levande djur, kap 6 med bilagor. För övriga djur besvaras frågan med *Ej aktuellt*.

Kontrollera:

- Att samtliga djur i transporten har tillgång till minst det utrymme som framgår av bilagorna i Djurskyddsmyndighetens föreskrifter (DFS 2006:9) och allmänna råd om transport av levande djur.
- Om enstaka djur har det trångt ska du svara Nej på denna fråga.

T-Övr 7-30 eller fler. Kontrollen avser följande djurslag

Uppge antalet transporterade djur för respektive djurslag.

9. Bilagor

1.1 Rekommenderade minsta utrymmen för tama hästdjur

Minsta utrymme (fria innermått) per djur vid transport på väg eller järnväg

Kategori	Utrymme	Takhöjd
Hästar 148 – 160 cm	1,75 m ² (0,70 × 2,50 m)	2,10 m
Hästar 160 – 165 cm	1,95 m ² (0,75 × 2,60 m)	2,20 m
Hästar 165 – 175 cm	2,10 m ² (0,80 × 2,60 m)	2,25 m
Hästar > 175 cm	2,20 m ² (0,85 × 2,60 m)	2,30 m
Unghästar (6-24 månader) vid mindre än 8 timmars transport	1,60 m ² (0,65 × 2,50 m)	1,33 × mankhöjden
Unghästar (6-24 månader) vid mer än 8 timmars transport	2,40 m ² (1,20 × 2,0 m)	1,33 × mankhöjden dock minst 1,80 m
Ponnyer < 130 cm	1,20 m ² (0,60 × 2,0 m)	1,80 m
Ponnyer 130 – 140 cm	1,40 m ² (0,65 × 2,20 m)	1,90 m
Ponnyer 140 – 148 cm	1,75 m ² (0,70 × 2,50 m)	2,00 m
Föl (0-6 månader)	1,60 m ² (1,15 × 1,40 m)	1,33 × mankhöjden, dock minst 1,80 m

I längdmåttet får de 0,6 m som avses i 6 kap. 9 § andra stycket räknas in. Platsen mäts på en höjd som kan anses vara lämplig för att hästen skall kunna stå i normal position. Om fasta krubbor, förvaringsskåp eller liknande byggs in under den plats där hästens huvud finns får dessa inte ha ett djup på mer än 60 cm räknat från ytterväggen framför hästen i enlighet med 6 kap. 9 § andra stycket.

Måtten för föl och unghästar får variera med 20 procent beroende på storlek och vikt. Vid transporter över 8 timmar av unghästar ska bredden vara minst lika med mankhöjden. För mycket stora hästar och stora ponnyer ska utrymmet ökas med minst 10 procent.

1.2 Dimensionering av ventilation, hållfasthet m m information

Enligt transportförordningen, EG nr. 1/2005, ska ventilationskapaciteten vara minst 60 m³/tim/kN nyttolast under 4 timmar då bilen står stilla, även då motorn inte är igång. Kravet gäller för samtliga djurslag men till exempel grisar, höns och hästar är olika känsliga för olika temperaturer. Grisar och höns kräver i de flesta fall högre ventilationsflöden än hästar vid varmt väderlek. Omvänt är till exempel höns med dålig fjäderdräkt mycket känsliga för kyla. Därav vikten av att ventilationen alltid ska kunna regleras och behovsanpassas i en transport. Generellt gäller att det ska finnas en bra genomluftning då fordonet står stilla. D v s det måste gå att öppna i båda ändar.

För transport av en eller två hästar kan man godkänna ett släp där man kan fälla ner ca halva bakluckan (d v s baklämmen som även används som ramp) och samtidigt öppna i framändan (fönster eller luckor). Ibland kan dock inte bakluckan öppnas utan att fällas ner helt. Då kan fordonet inte godkännas, om inte åtgärder vidtas (öppningar/fläktar, se nedan). I större lastbilar för fler hästar krävs dock fläktar för att kraven på ventilationen ska kunna uppfyllas.

Vid enbart naturlig ventilation är ett riktvärde att ventilationsöppningarna ska ha en yta på motsvarande 20 % av för djuren tillgänglig golvyta.

Många lastbilar har två heldörrar bak och dessa kan inte öppnas under transporten - om de leder direkt in i djurutrymmet. Om det finns en sidodörr (inget djurutrymme innanför, utan bara t ex upplag), bör den kunna öppnas istället. Det finns även dörrar som man kan öppna överdelen av. Görs bedömningen att genomluftning inte är tillfredsställande, ska det installeras antingen en taklucka (en taklucka för 2 hästar - standardmått ca 50 X50 cm) eller en fläkt (en fläkt på max 3 hästar) eller både och. Fördelen med taklucka är att den kan hållas öppen under färd och då slipper det baksug som det annars blir i bilen. Många större hästlastbilar levereras med fläkt vilket är ett minikrav.

Vid installation av mekanisk ventilation räkna med ett maximiflöde på 200 m³/h per m² för djuren tillgänglig golvyta. Till 10 m² golvyta krävs då en fläkt med en kapacitet på 2000 m³ luft per timme.

En fullgod bedömning av hur ventilationen fungerar kräver att djuren i transporten bedöms: kontrollera hur djuren mår, om de svettas, flåsar, fryser/skakar osv. Temperaturmätare är krav. Det är också viktigt att känna till hur luften rör sig. Vanligtvis sugs luften under färd in bakifrån, varför det är viktigt att det finns luftintag där. På trailers är det viktigt att den övre delen av baklämmen kan fällas ner.

Vid fläktventilation dimensioneras ventilationsöppningarna för tilluft enligt tumregeln nedan:

<u>Diameter/varvtal</u>	<u>Kapacitet (m³/h)</u>	<u>Yta (m²)</u>
60/900	6000-8000	0,6-0,8
50/1400	7000-8000	0,7-0,8
40/1400	2500-3500	0,25-0,35

Mindre fläktar som drivs av 24 Volts batterier kan räcka i mindre transportfordon.

Några förklaringar (i anslutning till tilläggskraven i EG 1/2005 för långa transporter):

*Ventilationskapaciteten ska vara minst 60 m³/tim/kN nyttolast under 4 timmar då bilen står stilla, även då motorn inte är igång, 1 kN motsvarar 100 kg nyttolast.

*Nyttolast är = fordonets totalvikt – fordonets tjänstevikt
N står för Newton och används för att mäta kraften som påverkar kroppars rörelse. 1 N brukar definieras som den kraft som krävs för att ge massan 1 kg en acceleration av 1 m/s². 1 ton motsvarar 10 kN.*

*Vattentankarna ska rymma minst 1,5 % av nyttolast och det ska vara möjligt att ge djuren vatten ombord på bilen. För två hästar på sammanlagt 1000 kg betyder det att vattentanken måste rymma minst 15 liter vatten.

*Temperaturen på bilen ska kunna registreras och övervakas. Det finns system för detta och många bilar är utrustade med dessa system. Registrering och övervakning av temperatur sker via en eller flera sensorer i djurutrymmet med anslutning till avläsare i förarhytten.

*Satellitnavigeringssystemet ska ha GNSS-enhet på fordonet; sensorer för temperatur och lucköppning; möjlighet till dataöverföring till fast mottagare. För närvarande finns inget godkänt system på marknaden. Så snart detta kommer att finnas, ska alla bilar som godkänns för långa transporter av tama hästdjur (med undantag av registrerade hästar), tamdjur av nötkreatur, får, getter och svin installera systemet. Det gäller även de bilar som tidigare godkänts med förbehåll om detta.

Frågor och svar kring hållfasthet i väggar och golv

1) *Måste mellanväggarna i hästspiltor vara solida?*

Svar: Kravet i förordningen innebär att hästar som transporteras över 8 timmar ska transporteras i enskilda boxar eller spiltor (EG 1/2005, Bil I, kap VI, 1.6). I förordningen anges inget särskilt krav på material i väggarna, men givetvis ska den del som påverkas av djurets tryck vara så solid att den står emot det. Då flyttningsbara väggar används och hästarna ska kunna ligga ner, bör väggarna vara täta ner till golvet, så att hästen inte kan fastna under väggen då den ligger ner.

2) *Vilket material kan man godkänna i mellanväggarna?*

Svar: Det är de allmänna kraven i transportförordningen EG 1/2005, se t ex bilaga I, Kap II 1.4 - om att väggarna ska stå emot djurens vikt - och L5 som gäller. Det är en bedömningsfråga, men material som inte är hållbara, typ tunna fanerväggar, lättmetall (om den är mjuk) eller liknande är inte lämpliga.

3) *Kan materialet vara olika i olika delar av mellanväggarna?*

Svar: Ja, det finns inget som hindrar detta, bara hållbarheten är godtagbar.

4) Vad krävs för hållfasthet på golvet?

Svar: Golvet ska kunna bära djuren, se i övrigt L5, kap 2, 4 §. Det bör även kunna tåla längre tids väta. Många olyckor har skett då framför allt hästar trampat igenom golv som successivt förstörts pga. Väta eller frätskador. Lyft, om möjligt, gummimatta som ofta ligger över trägolvet i hästtransport

5) Vilket material ska golvet bestå av?

Svar: Se ovan. Kravet innebär också att det ska vara halkfritt. Golvbeläggningen och ströet i lämpliga mängder ska minimera urinläckage (se ovan och EG 1/2005 bil I, kap II).

Övriga frågor och svar

6) Finns det regler vad gäller uppbindningsanordningens höjd, utformning mm ?

Svar: I EG 1/2005 Bil I, kap III, 1.11 finns allmänna krav om att djuren inte ska löpa risk att skada sig. Bestämmelser om stödbom till hästar i L5 gäller även för transporter i samband med ekonomisk verksamhet. Det är lämpligt att höjden anpassas så att hästarna kan sänka huvudet för att till exempel få ur sig slem.

7) Färgen på taket ska vara ljus, gäller det både inner- och yttertaket?

Svar: Det gäller yttertaket för att det inte ska bli för varmt. Det kan vara en fördel om även inner-taket är ljus, vilket underlättar tillsyn av djuren i transporten.

8) Vad är en ljus färg? Endast vit, eller accepterar man även en grön, röd eller blå nyans?

Svar: En ljus nyans av vilken färg som helst.

9) Vad är en tillräcklig isolering i taket?

Svar: Det är en bedömningsfråga. Har framför allt med värmen att göra, men det finns även en säkerhetsaspekt. Tjock (armerad) glasfiberplast med störtbåge är definitivt bättre än tunn plåt.

10) Vad gäller inre takhöjd, är det 75 cm som gäller eller 2.20?

Svar: Jordbruksverket har tolkat transportförordningen (bil I, kap V 2.3) så att 75 cm-regeln gäller endast då hästar körs i flervåningsbilar (ej tillåtet för nationella transporter). För takhöjden rekommenderas måttbestämmelserna i bilaga 2.2 i L5 - även om krav på en minsta takhöjd inte finns med i nuvarande skrivning, men den kommer att ingå i ny L5.

1.3 Beräkning av lutning på lastramp mm

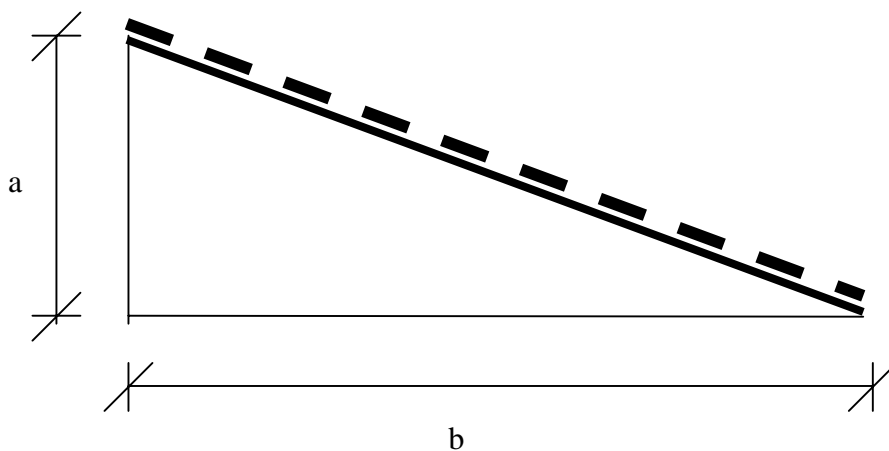
I denna handledning redovisas hur man enkelt kan beräkna lutningen i procent, en omvandlingstabell "lutning-grader" bifogas nedan. Lutningen på lastrampen kan till exempel beräknas enklast genom att mäta höjden mot underlaget 1 meter från där rampen ligger an mot underlaget. Antal centimetrar motsvarar då antalet procent. Tänk på att fordonet ska vara parkerat på en horisontal och plan yta när mätningen utförs.

Lutning i procent (%) beräknas enligt följande (se även skiss nedan)

$$\text{Lutning (\%)} = a/b \times 100$$

Handledning

1. Mät a och b på rampen
2. beräkna lutningen i procent enligt formel ovan.
3. Gå in i lathunden nedan (omvandlingstabellen) om du vill bestämma lutningen i grader (°)

Lutning %	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
Lutning (°)	8,5	9,1	9,6	10,2	10,8	11,3	11,9	12,4	13,0	13,5	14,0	14,6	15,1

Lutning %	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
Lutning (°)	15,6	16,2	16,7	17,2	17,7	18,3	18,9	19,3	19,8	20,3	20,8	21,3	21,8

Lutning %	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53
Lutning (°)	22,3	22,8	23,3	23,7	24,2	24,7	25,2	25,6	26,1	26,6	27,0	27,5	27,9

Det är viktigt att förhindra att djuren ramlar eller rymmer (se EG 1/2005: bil I, kap III 1.2 a)-1.4 b)). När det gäller till exempel hästar leds ju dessa mestadels och lutningen får inte överstiga 20 grader, så den risken kan inte sägas kräva grindar. Skulle däremot avvikelserna vara större än ett måttfel (någon grad) och/eller att rampen är smal, kan man villkora grindar. Det gäller framför allt då transporten ska användas i yrkesverksamhet där inte bara hästar som är vana att köras, utan även många hästar som är ovana både vid fordonet och den som handhar dem. Hästar har en tendens att ta ett skutt då de lastas av, vilket kan orsaka olyckor.